

**univerzitná knižnica
v bratislave**

ISSN 1210-2016

**BULLETIN
UNIVERZITNEJ KNIŽNICE
V BRATISLAVE**

V čísle:

Informácie z UKB
Informácie zo seminárov a porád
Informácie zo zahraničia
Rôzne
Personálie
Ocenenia
Kalendár akcií

Bratislava 2007

O b s a h

INFORMÁCIE Z UKB

Otvorenie Britského centra v Univerzitetnej knižnici v Bratislave	5
Dagmar Kleinová – Katarína Mešková	
Rakúska knižnica v Univerzitetnej knižnici v Bratislave	7
Soňa Minárová – Ján Babala	
Aktualizácia databáz výročných školských správ 1918/19 - 1952/53	10
Bronislava Svobodová	
Nové prírastky zahraničnej literatúry vo fonde UKB	11
Daniela Tóthová	
Publikácie vydané Univerzitetnou knižnicou v roku 2007	15
Táňa Popová	

INFORMÁCIE ZO SEMINÁROV A PORÁD

8. zasadnutie Národnej komisie pre služby	18
Dagmar Keinová	
Hudobné dedičstvo vo fondoch knižníc a múzeí	
Ochrana a sprístupňovanie	21
Dana Drličková	
4. tatranské bibliografické dni (24. 10. 2007 Poprad)	25
Katarína Pekařová – Lívia Kurucová	
Kultúrne dedičstvo Slovákov žijúcich v zahraničí a databáza informácií o tejto problematike	27
Táňa Popová	
Školenie nových stredoeurópskych pracovníkov amerických kultúrnych a informačných centier	28
Ľudovít Zupko	
Lekársko-lekárnický spolok Gemerskej župy z historického a knihovníckeho pohľadu	30
Interdisciplinárny seminár	
Petronela Bulková	

Dejiny knižnej kultúry Košíc a okolia	33
Celoslovenský seminár	
Miriám Poriezová	
Dejiny školstva pedagogiky na Slovensku	35
koncom 19. a začiatkom 20. storočia	
Medzinárodná konferencia	
Bronislava Svobodová	
INFORMÁCIE ZO ZAHRANIČIA	
Od "Deutsche Bücherei" k Nemeckej národnej	38
knižnici	
RÔZNE	
K portrétu Antona Bernoláka	44
Ladislav Mikulík	
PERSONÁLIE	
Pripomíname si ...	55
<i>Kytica pre Alojza Androviča</i>	55
Dušan Lechner	
<i>Ing. Mária Petrovičová jubiluje</i>	56
Dušan Lechner	
O jednom výročí a jeho protagonistovi	57
Ing. Vincent Kútik (1917-1995)	
Kamila Fircáková	
OCENENIA	
Čin roka 2007	68
Osobnosť slovenského knihovníctva –	68
PhDr. Dušan Lechner	
KALENDÁR AKCIÍ	
Podujatia uskutočnené v Univerzitnej knižnici	69
v Bratislave v 2. polroku 2007	

OTVORENIE BRITSKÉHO CENTRA V UNIVERZITNEJ KNIŽNICI V BRATISLAVE

Britské centrum v Univerzitetnej knižnici v Bratislave bolo zriadené v spolupráci s British Council na Slovensku. Po Banskej Bystrici, Košiciach, Prešove a Žiline, Britské centrum slávnostne otvorili 2. októbra 2007 za účasti britského veľvyslanca na Slovensku Michaela Roberta, riaditeľa British Council na Slovensku Huwa Jonesa a generálneho riaditeľa Univerzitetnej knižnice v Bratislave Tibora Trgiňu.

Projekt britských centier sa realizuje na Slovensku od roku 2006. Cieľom Britského centra v Univerzitetnej knižnici v Bratislave (ďalej UKB) je

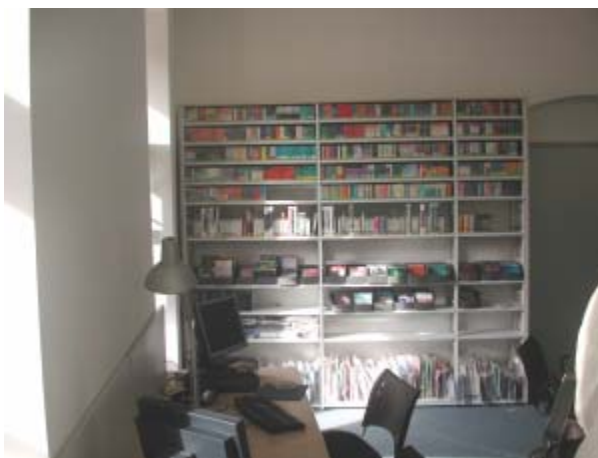

sprístupňovanie knižničných dokumentov, šírenie informácií o Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska, pomoc pri získavaní informácií, podpora vzdelávania a organizovanie kultúrnych, vzdelávacích a odborných podujatí pre odbornú a laickú verejnosť zaujímajúcu sa o anglický jazyk a britské reálie.

Knižnicu Centra predstavuje takmer 7000 dokumentov, diela klasických a súčasných, predovšetkým britských autorov, odborné a populárne periodiká v anglickom jazyku, nové tlačené a elektronické dokumenty zamerané na výučbu anglického jazyka, na kultúru a umenie, politiku, právo a demokraciu a na reálie Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska. Okrem 5000 kníh sa v knižnici Britského centra sprístupňujú aj videokazety, audiokazety, DVD a CD ROM-y. Súčasťou daru British Councilu boli aj tri personálne počítače, prehrávač na audiokazety a doplnenie zariadenia študovne.

Nejde o prvý dar British Councilu UKB. Koncom 60-tych rokov získala knižnica z British Councilu vyše 1200 monografií a 24 titulov periodík. V ďalších rokoch, až do roku 1980, získavala knižnica z tohto zdroja predovšetkým periodiká. V rokoch 1978 až 1980 opäť daroval British Council knižnici aj monografie, spolu to bolo takmer 5000 exemplárov.

Monografie s vročením do roku 1985 a periodiká sa stavali do čiastkového fondu 23, monografie od roku 1986 do fondu 31. Preto dostal nový dar skladovú signatúru 31, lokálna signatúra – umiestnenie na regáloch v Britskom centre – sa prevzala z knižnice British Councilu v Bratislave.

Britské centrum sa začalo budovať v priebehu letných mesiacov. Vzhľadom na krátky čas od dodania dokumentov z British Councilu po plánované otvorenie Britského centra a sprístupnenie jeho fondov a aj vzhľadom na to, že sa databáza prekonvertovala až v septembri, pristúpilo sa k neštandardnému postupu. Najprv sa fond uložil, v priebehu letných mesiacov sa všetky dokumenty okódovali bezpečnostnými páskami a následne prešli základným spracovaním, adjustáciou. Knihy boli označené vlastníckou pečiatkou UKB, ex librisom UKB, prírastkovým číslom, čiarovým kódom a signatúrou.

V septembri British Council vyexportoval záznamy dokumentov, ktoré daroval UKB. Všetky dokumenty boli pôvodne spracované v knižničnom systéme ISIS. Odbor informačných systémov UKB záznamy upravil pre potreby lokálneho katalógu UKB, boli vytvorené holdingy, lokácia BC (Britské centrum). Všetky záznamy sa nahrali do knižnično-informačného systému Virtua. Pre potreby UKB bolo potrebné doplniť ďalšie údaje do bibliografického záznamu a do záznamov o exemplároch. Na tomto sa intenzívne pracovalo v spolupráci s oddelením rýchlej katalogizácie, pretože dokumenty, ktoré nemali doplnené potrebné údaje, sa nedali objednať prostredníctvom elektronického katalógu UKB. V takomto prípade si čitateľ objednal dokument na papierovej žiadanke alebo e-mailom u konzultanta v Britskom centre. Kniha sa na počkanie spracovala alebo sa s čitateľom dohodol termín, kedy bude mať knihu pripravenú na požičanie. V súčasnosti sú už všetky knihy spracované.

Za dva mesiace prevádzky Centra si absenčne požičali čitatelia UKB 1364 kníh. V krátkej dobe bude treba vyriešiť aj sprístupňovanie dokumentov na iných ako papierových médiách – dokumentoch na videokazetách, audiokazetách, na CD a na DVD.

Využívanie služieb v centre je podmienené členstvom v UKB a dodržiavaním knižničného poriadku UKB. Britské centrum je otvorené počas prevádzkových hodín knižnice na Ventúrskej ulici. Pracovisko sa nachádza na 2. poschodí, súčasťou je malá študovňa pre kolektívne štúdium

a špecializovaná študovňa, v ktorej sú umiestnené dokumenty na videokazetách, audiokazetách, CD a DVD. Táto študovňa slúži zároveň aj na menšie projekcie a podujatia pre užší kruh záujemcov.

Napriek niektorým problémom spojeným najmä s personálnym poddimenzovaním pracoviska, ponúka Britské centrum okrem absenčných a prezenčných výpožičiek aj možnosť využitia modernej výpočtovej techniky pri práci s informačnými zdrojmi, referenčné služby, odborné konzultácie a poradenské služby. Centrum v spolupráci s British Council má v pláne organizovať rozličné podujatia zamerané na britskú kultúru. Pokračuje sa v niektorých tradičných aktivitách, ako sú diskusné kluby, prednášky, literárne podujatia vrátane pravidelných stretnutí čitateľského klubu – Reading group. Bratislavský čitateľský klub sa už stretol dvakrát na pôde Britského centra. Klub sa stretáva spravidla raz za mesiac, pod vedením skúseného odborníka diskutujú účastníci o prečítanom diele v anglickom jazyku.

Britské centrum v UKB sa bude postupne etablovať ako knižnica so špecifickými službami.

Dagmar Kleinová – Katarína Mešková

RAKÚSKA KNIŽNICA V UNIVERZITNEJ KNIŽNICI V BRATISLAVE

Z histórie

Pôvodným správcom Rakúskej knižnice na Slovensku bola Ústredná knižnica SAV. Otvorená bola v roku 1990 a nachádzala sa v priestoroch bývaleho Evanjelického lýcea na Konventnej ulici č. 5. Tematicky predstavoval fond Rakúskej knižnice SAV literatúru (literárnu vedu a beletriu), históriu, ďalej vlastivedné a zemepisné diela, politológiu a kultúru.

Keďže tieto priestory boli pre knižnicu nevyhovujúce, v októbri 2004 bola na základe Zmluvy medzi Spolkovým Ministerstvom zahraničných vecí republiky Rakúsko a Univerzitnou knižnicou v Bratislave zriadená Rakúska knižnica v UKB.

Súčasnosť

Rakúska knižnica je spoločne s knižnicami InfoUSA, Mamateyovou knižnicou, Centrom ruských štúdií a Britskou knižnicou súčasťou zahra-

ničných čiastkových knižníc. Tieto čiastkové knižnice sú umiestnené v nových, zrekonštruovaných priestoroch UKB na I. a na II. poschodí. Vytvoril sa tak moderný komplex zahraničných centier, ktorý ponúka svoje služby na veľmi dobrej úrovni.

Cieľom Rakúskej knižnice je šíriť a propagovať informácie o Rakúsku, jeho kultúre, histórii, vede, obyvateľstve a organizovať zaujímavé kultúrne podujatia pre odbornú a laickú verejnosť. Sústreďuje sa na austriaká, t.j. na získavanie literatúry o rakúskych autoroch a na knihy s rakúskou tematikou. Rakúska knižnica poskytuje prezenčné a absenčné výpožičky, referenčné služby a odborné konzultácie.

Každoročne sa dopĺňa o nové prírastky kníh, časopisov a novín. Vo fonde sa nachádzajú aj materiály ako CD-ROMy, DVD a video materiály. V súčasnosti má 5061 titulov kníh a 30 titulov časopisov. Mesačných výpožičiek za obdobie január až september 2007 bolo spolu 464 knižničných jednotiek.

Vybavená je 2 počítačmi, z ktorých jeden slúži pre pracovníka tohto centra a druhý je vyhradený pre čitateľov a používateľov knižnice. Na stránke "Rakúske knižnice v zahraničí" (Österreich-Bibliotheken im Ausland) získa používateľ aktuálne informácie o činnosti rakúskych knižníc v zahraničí, o projektoch a o vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatiach.

Rakúska knižnica prešla v roku 2007 menšími zmenami. Začali sme užšie kooperovať s Rakúskym kultúrnym fórom v Bratislave. Zorganizovali sme spoločne autorské čítanie mladého rakúskeho spisovateľa Thomasa Schafferera, ktoré sa uskutočnilo v priestoroch seminárnej miestnosti UKB. Na podujatí sa zúčastnilo 70 ľudí, prevažne študentov z Katedry germanistiky a odbornej verejnosti.

V tomto roku sa v Rakúskej knižnici uskutočnilo 5 exkurzií, na poslednej (ktorá bola v decembri 2007) sa zúčastnili profesori a študenti z viedenskej univerzity a z Inštitútu pre právo a ústavné dejiny.

Zámerom a cieľom tohto centra je propagovať zaujímavé osobnosti či už z minulosti alebo aj súčasnosti. V Univerzitnej knižnici v Bratislave organizujeme v rámci Rakúskej knižnice celý rad odborných podujatí, autorské čítania a výstavy.

Usporiadali sme 10 knižných výstav, so zameraním na určitú tému, či rôzne jubileá. Témy boli zaujímavé napr. – Knižnice v Rakúsku, 175 rokov Sachertorte, Viedenský deň kávy, Viedenská architektúra a iné. Prezentovali sme autorov a ich diela, ako napr. Franz Grillparzer, Thomas Berghard, Ludwig Wittgenstein, Arthur Schnitzler a Franz Werfel.

Seminár vo Viedni

Dôležitou aktivitou pre činnosť tejto čiastkovej knižnice je každoročné stretnutie pracovníkov rakúskych centier. Uskutočňuje sa každý rok vo Viedni. V tomto roku sme sa zúčastnili na seminári „Podpora a sprostredkovanie literatúry v Rakúsku“ (Förderung und Vermittlung von Literatur in Österreich).

Celú akciu usporiadal „Rakúsky inštitút pre východnú a južnú Európu“ (Österreichisches Institut für Ost und Südeuropa) pod záštitou pani radkyne Dollinger.

Ďalšími témami a prednáškami na seminári bolo fungovanie a činnosť rakúskych centier v zahraničí a návšteva knižného festivalu „Knižný veľtrh 2007“ (Buchwoche 2007), ktorý sa každoročne koná v priestoroch Starej radnice v centre Viedne.

Na služobnej ceste sme získali množstvo neoceniteľných informácií, podnetov k práci v rámci rakúskej knižnice a samozrejme osobné kontakty. Videli sme, na akom princípe môžu fungovať rakúske knižnice v zahraničí a čo nové sa udialo za posledný rok.

Mnohé poznatky chceme aplikovať v praxi v roku 2008.

Mgr. Soňa Minárová – Ján Babala

AKTUALIZÁCIA DATABÁZ VÝROČNÝCH ŠKOLSKÝCH SPRÁV 1918/19-1952/53

Vo februári 2007 predstavil kabinet retrospektívnej bibliografie verejnosti dve nové databázy:

Bibliografia článkov z výročných školských správ z územia Slovenska za školské roky 1918/19-1952/53

(<http://phobos.ulib.sk/wwwisis/clankyVSS.htm>)

a Biografie vo výročných školských správach 1918/19-1952/53

(<http://phobos.ulib.sk/wwwisis/biografiaVSS.htm>).

BIOGRAFIE VO VÝROČNÝCH ŠKOLSKÝCH SPRÁVACH 1918/19-1952/53

(Zostavila Želmíra Gešková)

Databáza vznikla vyčlenením biografických článkov z Bibliografie článkov výročných školských správ z územia Slovenska za roky 1918/19-1952/53. Zdrojom biografických informácií o osobnostiach sú výlučne výročné školské správy v danom období. Biografické heslo tvorí rozšírená anotácia článku. Databáza nie je uzavretá, bude sa priebežne dopĺňať. V súčasnosti ju tvorí 620 záznamov o biografických článkoch.

Koncom roku 2007 prebehla ich aktualizácia. Databázy boli doplnené o 1428 nových bibliografických záznamov z medzinárodných desatinných tried: Aplikované vedy. Medicína. Technika (MDT 6); Spoločenské vedy (MDT 3); Zemepis. Geografia. Dejiny (MDT 9). Najviac záznamov pribudlo v rámci biografii (MDT 929), čím sa úplne uzavrela databáza Biografií vo výročných školských správach, v ktorej je vyše 1800 záznamov predovšetkým o osobnostiach činných v školstve v sledovanom období, radených v abecednom poradí.

Databáza článkov obsahuje dnes viac ako 3130 záznamov (je naplnená približne polovicou záznamov) zo širokého spektra tematických okruhov. Školstvo (MDT 37) - najrozsiahlejšia tematická oblasť, zachytená v článkoch vo výročných školských správach, obsahuje zatiaľ 170 záznamov, čo predstavuje menej ako jednu desatinu predpokladaného počtu z tejto oblasti – bude predmetom ďalších aktualizácií článkovej databázy plánovanej v roku 2008, o ktorých budeme informovať.

Bronislava Svobodová

NOVÉ PRÍRASTKY ZAHRANIČNEJ LITERATÚRY VO FONDE UKB

Oddelenie dopĺňovania kníh, v spolupráci s ďalšími oddeleniami Univerzitnej knižnice, nakúpilo tento rok okrem českej a slovenskej literatúry aj množstvo zaujímavých zahraničných titulov. Pretože sa nedá upozorniť na všetky diela, spomeniem iba tie väčšieho rozsahu. Okrem monografických diel venovaných jednotlivým odborom podľa profilácie knižničného fondu našej knižnice, dopĺňame aj literatúru príručkového a encyklopedického charakteru.

Z oblasti prírodných vied je možné spomenúť napríklad oxfordský slovník *Dictionary of Genetics*, ktorý vyšiel už v siedmom vydaní, z Elsevieru štvordielny prehľad glykemických štruktúr *Comprehensive Glycoscience*, osemzväzkovú lekársku chémiu *Comprehensive Medical Chemistry*, štvorjazyčný terminologický slovník cicavcov *Elsevier's Dictionary of Mammals*, či päťjazyčný geografický terminologický slovník *Elsevier's Dictionary of Geography*, Cambridge University Press *Cambridge Dictionary of Human Biology and Evolution*.

Zo spoločenských vied určite zaujme rozsiahly štvordielny slovník náboženstva od vydavateľstva Brill – *Dictionary of Religion*, Cambridge *Economic History of the Greco-Roman World*, Cambridge *Companion to the Talmud and Rabbinic Literature*, oxfordské encyklopédie *Oxford Encyclopedia of Mesoamerican Cultures*, mapujúca v troch zväzkoch predkolumbovské kultúry Strednej Ameriky ako aj dobu po jej objavení a moderné stredoamerické štáty. Heslá pripravili renomovaní religionisti, historici, archeológovia, antropológovia, etnografi aj teoretici umenia. Ďalšími zaujímavými publikáciami sú *Oxford Handbook of Internet Psychology*, *Oxford Handbook on the United Nations*, *The Oxford Book of Exploration*, *Atlas of World's Languages* od vydavateľstva Taylor & Francis, či 10 zväzková *Encyclopedia of Philosophy* od vydavateľstva Thomson.

Konkrétnejšie si ale dovoľím čitateľov upozorniť na tieto tituly:

McGraw-Hill encyclopedia of science & technology. New York : McGraw-Hill, 2007.

Desiate vydanie 20-dielnej rozsiahlej, zredigovanej a po piatich rokoch doplnenej tradičnej encyklopédie. Prvýkrát bola vydaná v roku 1960. Je považovaná za výborný zdroj prehľadu hlavných odborov vedy a technológie. Toto vydanie prináša viac ako 7000 článkov pokrývajúcich skoro 100 odborov vedy s 1700 aktualizovanými heslami, najmä z technológie prie-

myslu, informačnej technológie, chémie a chemického inžinierstva, fyziky, astronómie, vied o Zemi a biomedicínskych vied. Na vydaní spolupracovalo viac ako 5000 autorov, vrátane 25 nositeľov Nobelovej ceny.

Handbook of the philosophy of science. Amsterdam [etc.] : North-Holland, 2006- .

Handbook of the Philosophy of Science predstavuje viacväzkový súbor, ktorý v roku 2006 začalo vydávať vydavateľstvo North-Holland patriace vydavateľskému domu Elsevier. Súbor je najrozsiahlejšou redakciou filozofických štúdií v rámci filozofie teoretickej aj aplikovanej vedy. Možno ho považovať za základné dielo v tejto oblasti a povinné čítanie pre vedcov vo všetkých oblastiach filozofii vedy. Jednotlivé diely boli pripravené pod starostlivou redakciou známych vedcov, medzi autormi príspevkov sú aj nositelia Nobelovej ceny. Postupne vyjde 16 zväzkov príručky. Zatiaľ vyšli a do knižničného fondu UKB boli zaradené tieto diely: *Philosophy of Physics*, *Philosophy of Anthropology and Sociology*, *Philosophy of Psychology and Cognitive Science*, *Philosophy of Logic*, *General Philosophy of Science* a *Philosophy of Biology*. V blízkej budúcnosti sa možno tešiť na diely filozofie matematiky, chémie, technológie, informatiky, vied o Zemi, lingvistiky a medicíny.

Cultural exchange in early modern Europe. Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 2006-2007.

Cultural Exchange in Early Modern Europe je štvorzväzkové dielo, v ktorom poprední vedci 12 európskych krajín zhromaždili štúdie o väzbách a spolupráci štátov Európy v 15. až 18. storočí. Ambíciou bolo pripomenúť, že snahy Európskej únie presadiť hodnoty spájajúce členské štáty a formujúce európsku identitu existovali aj v Európe raného novoveku. Jednotlivé diely sa venujú vplyvu náboženstva ako hybnej sily kultúrnych kontaktov, úlohe miest pri rozširovaní kultúry a kultúrnej výmeny. Tretí zväzok odкрýva dôležitosť korešpondencie a komunikácie pre kultúrnu výmenu, rozoberá štúdie vedcov, učencov, špiónov, umelcov, aristokratov a dokonca aj nevzdelaných vidiečanov. Nakoniec sa dielo venuje úlohe kultúrnej výmeny pre formovanie európskej identity. Kultúrne atribúty, ktoré sa vymieňali, miešali a zlučovali, sa týkali nielen umenia, architektúry, oblečenia, ale aj zvykov, slovníka a gest, to všetko prispievalo k prvému vytváraniu európskej identity.

The dictionary of art / editor, Jane Turner. New York : Grove, 1996.

Titul známy aj pod názvom *New Grove Dictionary of Art* je 34-zväzkový súbor vydaný vydavateľstvom Grove, patriacim pod Oxford University

Press. Monumentálne dielo o dejinách a teórii umenia je výsledkom práce 6700 prispievateľov a obsahuje takmer všetko, čo by chcel záujemca o umenie vedieť o umení, umelcoch, kritikoch umenia a zberateľoch umenia. Zaujímavé je, že takmer polovicu obsahu tvoria príspevky o mimo-európskom umení, keďže prispievatelia pochádzajú zo 120 krajín. Jednotlivé heslá pokrývajú biografické, filozofické, teoretické i geografické aspekty, formy a témy, sociálne aspekty a kultúrne vplyvy.

The New Grove Dictionary of Opera / edited by Stanley Sadie. London : Oxford University Press, 1997.

New Grove Dictionary of Opera je štvorzväzkovým titulom, pričom každý zväzok má okolo 1300 strán a čitateľ tu nájde informácie o takmer všetkých operách uvedených pred rokom 1992. Dielo má u čitateľov v zahraničí veľký ohlas, je považované za najúplnejší súbor informácií o skladateľoch, libretistoch, predstaviteľoch hlavných rolí a samozrejme o operách. Môžeme tu nájsť historické informácie (miesto, dátum premiéry opery, debutu speváka), zoznamy rolí, prehľady a rozbor kompozičných štýlov, reakcie publika na opery aj ich predstaviteľov, historické fotografie zo sveta opery, muzikologické komentáre. Výhodou je, že každé heslo obsahuje aj vyčerpávajúci bibliografický zoznam hlavných štúdií uverejnených o tej – ktorej opere, skladateľovi, spevákovi alebo libretistovi.

Summa theologiae : questions on God / Thomas Aquinas ; edited by Brian Leftow, Brian Davies. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

Summa Theologiae patrí k vrcholným dielam sv. Tomáša Akvinského (1225-1274), na ktorého tvorbe sa sčasti podieľal aj Albert Veľký. *Summa Theologiae* je rozdelená do troch častí, pričom tretia časť však ostala nedokončená a Tomášovi žiaci ju doplnili o dodatky (*Supplementum*). Tri časti sa delia na kvestie (*quaestiones*), ktoré sú ďalej rozdelené do článkov (*articuli*). Celá *Summa* sa zaoberá filozoficko-teologickým bádáním o Bohu, morálnou teológiou, sviatosťami. Mezi Tomášove authority patrí Písmo sväté, liturgické texty, cirkevní Otcovia a filozofi, medzi nimi najmä Aristoteles. Univerzitná knižnica v Bratislave zakúpila kompletne brožované vydanie v 60 dieloch s indexom. Táto edícia je obnoveným vydaním klasického latinsko-anglického vydania, ktoré v 60. rokoch pripravili anglickí dominikáni. Originál textu ostal nezmenený, s výnimkou opráv typografických chýb. Dielo obsahuje paralelne texty v latinčine a angličtine, každý zväzok tiež obsahuje slovník termínov a môže slúžiť na štúdium alebo školské vzdelávanie.

The History of cartography / edited by J.B. Harley and David Woodward. Chicago : University of Chicago Press, 1987- .

Dodatočne sme dokúpili tiež monumentálne dielo pripravené známou University of Wisconsin, Madison – *History of Cartography*, ktorá vychádza vo vydavateľstve University of Chicago Press od roku 1987. V tomto roku vyšiel tretí zo šiestich zväzkov. Dejiny kartografie sa zaoberajú tradíciami predhistorického a historického zhotovovania máp vo svete, počnúc Ďalekým východom, Európou a Stredomorím, islamskou kartografiou. Poskytujú prehľad jednotlivých škôl kartografie, predkladajú štúdie o vývoji kartografie ako vedy aj ako umenia, o kartografických tradíciách celého sveta vrátane Ďalekého východu, Oceánie a prechádzajú od prehistórie až po súčasnosť. Nájde tu množstvo reprodukcí historických máp a ilustrácií. Titul je pripravovaný v rámci medzinárodného projektu katedry geografie wisconsinskej univerzity, ktorý má za úlohu zmapovať históriu máp a ich zhotovovania. Tento interdisciplinárny projekt spojil vedcov z oblastí umenia, prírodných aj spoločenských vied. Dielo nazerá na mapy a ich zhotovovanie v kontexte spoločností, ktoré ich vytvorili a používali. Spája existujúce bádanie s najnovšími poznatkami a sprístupňuje veľké množstvo kartografického materiálu od miestnych máp až po mapy kozmologické.

Nakoniec by som chcela upozorniť na tituly knižnej edície *Routledge Library Editions*. Z tejto edície sme minulý rok zakúpili úspešný titul – *Economic History* v 159 zväzkoch. Pretože sme boli spokojní s úrovňou spracovania tejto edície, siahli sme aj po ďalších tituloch, ktoré Routledge Library Edition ponúka.

Routledge Library Editions: Anthropology and Ethnography. London : Routledge, 2004.

Anthropology and Ethnography obsahuje v 95 zväzkoch hlavné diela známych autorov ako sú Geoffrey Bownas, Abner Cohen, Raymond Firth, Reo Fortune, Jack Goody, Max Gluckman, Stephen Gudemann, Louis Leakey, Marcel Mauss, Rodney Needham, Audrey Richards, Marshall Sahlins, Paul Spencer a iných. Jednotlivé zväzky sa venujú rôznym oblastiam antropológie – ekonomickej, sociálnej, kultúrnej, náboženstvu, rituálom, folklóru a mytológii celého sveta. Samostatnú minisériu tvoria diela venované Afrike (26 zväzkov), Južnej Amerike (4 zväzky), južnej Ázii (4 zväzky), Pacifiku a Oceánii (9 zväzkov), svoju sadu majú aj diela významného britského sociálneho antropológa Sira Raymonda Firtha.

Routledge Library Editions: History of Education. London : Routledge, 2007.

History of Education v 39 zväzkoch sprístupňuje reprinty významných textov hlavných postáv svetovej pedagogiky, výchovy a vzdelávania. Spolu tvoria medzinárodný pohľad na vývoj vzdelávania od stredoveku po súčasnosť a pokrývajú oblasť tvorby učebných plánov, vývoja školstva od škôl materských až po univerzity, vzdelávania postihnutých, socializácie a vplyvov spoločnosti.

Routledge Library Editions: Islam. London : Routledge, 2007.

Zakúpili sme dva tituly týkajúce sa religionistiky – práve vydaný titul *Islam*, obsahujúci diela vedúcich osobností islamských štúdií. 50 zväzkov pokrýva vedecké texty z oblasti histórie, filozofie a náboženstva islamu.

Objednaný je aj 22 zväzkový súbor venujúci sa budhizmu, ktorý by mal vyjsť v apríli roku 2008.

Routledge Library Editions: Weber. London : Routledge, 2006.

Takmer kompletný súbor diel významného nemeckého sociológa a ekonóma, považovaného za jedného z „otcov zakladateľov sociológie“ vyšiel tiež v rovnakej edícii vydavateľstva Routledge. Práce Webera sú kriticky zhodnotené a analyzované a zrozumiteľne komentované.

Daniela Tóthová

**PUBLIKÁCIE VYDANÉ UNIVERZITNOU
KNIŽNICOU V ROKU 2007**

1. Bulletin Univerzitnej knižnice v Bratislave. Zodp. redaktor Tatiana Popová. Bratislava : UKB, 2007. (2 čísla).
Periodikum obsahujúce informácie zo seminárov a porád, o činnosti UKB, zaujímavosti zo zahraničia, personálie, ocenenia, kalendár akcií a pod.
2. CASLIN 2007. Zost. Alojz Androvič. Bratislava: UKB, 2007. 200 s.
Zborník obsahuje referáty domácich i zahraničných autorov. 14. medzinárodný seminár sa konal v dňoch 3. – 7. 6. 2007 v Stupave, pod názvom Informačné technológie a komunikácia vedeckých poznatkov. Jednotlivé príspevky sa týkajú konceptov a vízií ako: akademická spolupráca na

zlepšenie prístupu k vedeckým poznatkom, aký open-source software pre publikovanie elektronických časopisov má vedecká komunita k dispozícii, vplyv Google aplikácií na prípravu, spracovanie a komunikáciu vedeckých poznatkov, informačný systém o vede a výskume ako nástroj vedeckej komunikácie, nové úlohy pre knihovníkov – právnikov, relevancia vo vedeckej komunikácii a nové služby elektronického prostredia, kognitívne východiská informačnej vedy: interakcia človek – agent, komplexnosť zručností v procese vedeckej komunikácie, vytváranie osobných bibliografických databáz a ich zdieľanie. Ďalšie príspevky sú zamerané na nástroje a pramene, ako: uchovávanie a sprístupňovanie metadát o autorských právach v projekte digitalizácie archívnych fotografií pomocou schémy copyrightMD, zmení Web 2.0 všetko, nová generácia siete webových stránok Web 2.0, Library 2.0 a jej využitie v službách knižníc, nástroje na vašej obrazovke – vaši malí pomocníci v Apple a Viste, slovenský knihovník a blogovanie, služby Google a open-source nástroje, vyhľadávanie v prostredí Web 2.0, kategorizácia a klasifikácia v elektronickom prostredí, vplyv aplikácií Web 2.0 a Knižnice 2.0 a služby čitateľom v knižniciach a manažment informačných služieb.

3. Hudobné knihovníctvo na Slovensku. Zost. Dana Drličková. Bratislava: UKB, 2007. 62 s.
Zborník materiálov z 25. odborného seminára hudobných knihovníkov, ktorý sa uskutočnil v Univerzitnej knižnici v Bratislave. Zborník obsahuje referáty zaoberajúce sa hudobnými pracoviskami vo verejných knižniciach na Slovensku, požičiavanie zvukových a zvukovo-obrazových dokumentov – prax v európskych knižniciach, právna úprava autorského práva v kontexte autorskoprávnej legislatívy, česká národná skupina IAML, hudobná publicistika a slovenské hudobné periodiká, súčasný stav a perspektívy hudobno-umeleckého školstva na Slovensku, Múzeum Jána Cikkeru v Bratislave.
4. Juraj Ecker – Marta Fratričová. Personálna bibliografia. Sprac. Kamila Fircáková. Bratislava: UKB, 2007. 90 s.
Personálna bibliografia Juraja Eckera. Personálna bibliografia Marty Fratričovej. Zoznam excerpovaných prameňov.
5. KALENDÁR výročí 2008. HUDBA. Zost. Dana Drličková. Bratislava: UKB, 90 s.
Informácia pre širší okruh kultúrnych pracovníkov, redaktorov, dramaturgov o životných jubileách muzikológov, skladateľov, spevákov, inštrumentalistov, pedagógov, hudobných knihovníkov, ale aj významných dramatikov, teoretikov, estetikov a filozofov.

6. Katalogizácia periodika v bibliografickom formáte MARC 21. Zost. L. Sedláčková, T. Kišová, H. Vildnerová. Bratislava: UKB, 2007. 125 s. Revidované vydanie príručky pre tvorbu záznamu periodika v bibliografickom formáte MARC 21, ktoré zohľadňuje špecifiká vyplývajúce z použitia automatizovaného knižničného systému VIRTUA v podmienkach projektu KIS3G. Obsahuje stručný prehľad základných pravidiel a štandardov platných pre bibliografický popis periodík, popis vybraných, najčastejšie používaných polí údajov z bibliografického formátu MARC 21, ktoré sú určené pre tlačené aj elektronické periodické/seriálové publikácie, minimálny záznam periodika vo formáte MARC 21 pre súborný katalóg periodík, prílohy s príkladmi a ukázkami bibliografického popisu periodík v MARC 21.
7. Knižničný poriadok Univerzitetnej knižnice v Bratislave. Nový Knižničný poriadok UKB platný od 12. 9. 2007 s voľnou prílohou. Cenník služieb a poplatkov Univerzitetnej knižnice v Bratislave.
8. Studia Bibliographica Posoniensia. Zost. Miriam Poriezová. Bratislava: UKB, 1/2007. 230 s. Univerzitná knižnica v Bratislave pripravila v poradí druhé číslo zborníka Studia Bibliographica Posoniensia. Zborník obsahuje príspevky zo seminára o Jánovi Čaplovičovi, ktoré sa zaoberajú odkazom Jána Čaploviča, spomienkami jeho syna, jeho angažovanosťou a pôsobením tejto významnej slovenskej osobnosti. Ďalšiu časť zborníka tvoria štúdie z oblasti bibliografie, knihovníctva, dejín knižnej kultúry a literárnej histórie. Svoje miesto v zborníku majú aj recenzie odborných publikácií z bibliografie a dejín vydavateľskej činnosti.
9. Súpis článkov o masmédiách za roky 2006. Zost. Terézia Kamenická. Bratislava: UKB, 2007. 16 s. Súpis obsahuje články o masmédiách uverejnené vo vybraných periodikách v roku 2006. Články sú zoradené do piatich tematických skupín, v rámci ktorých sú zoradené chronologicky.
10. Vízia: knižnice. Moderné architektonické riešenia knižničných budov a zariadenie interiérov v Nemecku a vo svete. Bratislava: UKB, 2007. 25s. Katalóg z výstavy, ktorá sa konala v Univerzitetnej knižnici v Bratislave v dňoch 18. 4. – 4. 5. 2007.
11. Výročná správa za rok 2006. Sprac. Tatiana Popová a pracovníci UKB. Bratislava : UKB, 2007. 200 s. Správa o činnosti knižnice za uplynulé obdobie, poslanie a strednodobý výhľad organizácie, činnosti organizácie, rozpočet, personálne otázky, ciele a prehľad ich plnenia, hodnotenie a analýza vývoja organizácie, hlavné skupiny používateľov.

Táňa Popová

8. ZASADNUTIE NÁRODNEJ KOMISIE PRE SLUŽBY

Na stránkach Bulletinu UKB, či jeho predchodcu Aktualít – Informácií z knižničnej a informačnej vedy a praxe, pravidelne informujeme o činnosti národnej komisie pre služby. Cieľom komisie, ktorá je poradným orgánom generálneho riaditeľa Slovenskej národnej knižnice, je modernizácia a zvyšovanie úrovne poskytovania služieb vo všetkých typoch knižníc a podpora spolupráce knižníc pri dosahovaní tohto cieľa. Závery a odporúčania komisie sa predkladajú generálnemu riaditeľovi Slovenskej národnej knižnice a riaditeľom zúčastnených knižníc. Na pravidelných ročných zasadnutiach sa riešia námety, ktoré vzišli z činnosti komisie alebo s ktorými je potrebné sa zaoberať. Zasadnutia sa uskutočňujú vždy v inej knižnici. Univerzitná knižnica v Bratislave už dvakrát organizovala na svojej pôde zasadnutie komisie a má v komisii dvoch členov. Na jednotlivé zasadnutia knižnica pravidelne vysiela viac ako dvoch zástupcov knižnice, spravidla tých kompetentných pracovníkov, ktorí majú na starosti knižnično-informačné služby.

8. zasadnutie komisie sa uskutočnilo v dňoch 20. a 21. júna 2007 v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave. 25 členov a 9 hostí sa dva dni intenzívne venovalo viacerým tematickým okruhom. Niektoré témy vyplynuli zo záverov siedmeho zasadnutia, napr. využívanie elektronických bezhotovostných platieb v knižniciach, štatistické vykazovanie knižnično-informačných služieb a služba Spýtajte sa knižnice.

Zasadnutie otvorila predsedníčka komisie Darina Janovská zo Slovenskej národnej knižnice. Riaditeľka Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave Emília Díteová využila túto príležitosť a podrobne zoznámila členov komisie s knižnicou, jej históriou, úlohami, službami a pracoviskami. Knižnica zabezpečila v popoludňajších hodinách prehliadku historického mesta Trnava a jej najzaujímavejších dominánt.

Prvý deň rokovania sa niesol v duchu výstavby nových knižníc. Hanuš Hemola z Národní knihovny ČR oboznámil účastníkov s projektom novej budovy Národní knihovny ČR, s priebehom a výsledkami medzinárodnej architektonickej súťaže, s výstavou projektov ako aj marketingovou kampaňou pod heslom Oko nad Prahou, ktorá sprevádza kontroverzný projekt knižnice. Tzv. chobotnica by sa mala stať novou dominantou Prahy. Architektúra navrhovanej budovy, použitie nových technológií a materiálov,

Hanuš Hemola z Národnej knižnice v Prahe predstavuje víťazný návrh novostavby knižnice

robotizovaný sklad dokumentov s kapacitou 10 miliónov zväzkov s možnosťou rozšíriť ho o ďalšie 4 milióny so zárukou, že čitateľ dostane objednaný dokument za niekoľko minút, flexibilita vnútorného usporiadania, predstavuje knižnicu postavenú pre tretie tisícročie v duchu 21. storočia. Projekt knižnice a jeho riešenie oceňujú predovšetkým profesionáli, architekti a knihovníci.

Počas písania tohto príspevku je už známe, že futuristický projekt architekta Kaplického sa znepáčil politikom a zástupcom mesta a výstavba Národnej knihovny je ohrozená. Všetky dokumenty, reakcie, články a polemiky nájdete zúčastnení o projekt výstavby Národnej knihovny ČR na stránkach www.nkp.cz.

Je potešiteľné, že téma výstavby knižníc začína na Slovensku rezonovať. Terézia Mišovičová predstavila novú budovu CVTI SR. Knižnica by sa mala slávnostne otvoriť koncom roku 2007 a pre verejnosť by mala slúžiť od roku 2008. Projekt sa počas 10 rokov výstavby zásadne menil, najmä v závislosti od nových úloh a funkcií, ktorými bola knižnica poverená svojím zriaďovateľom – Ministerstvom školstva SR. Všetkých zaujala a potešila informácia o priebehu súťaže a víťaznom projekte novej budovy Štátnej vedeckej knižnice v Prešove. V optimistickom duchu sa nieslo aj ďalších osem informácií o menších alebo rozsiahlejších rekonštrukciách knižníc.

V ďalšej časti vyhodnotila Darina Janovská prieskum využívania bezhotovostných platieb kartami v knižniciach. Téma bezhotovostné platby za služby v knižniciach vyplývala zo záverov 7. zasadnutia komisie vo Zvolene. Hanuš Hemola informoval o využívaní finančného konta fyzickou osobou (čitateľom) a právnickou osobou, predplatenej elektronickej peňaženky a bankomatových karát v knižniciach v ČR. Na jeho príspevok nadviazala Henrieta Gábrišová s informáciou o bezhotovostných platbách v UKB a o službách, ktoré má UKB v pláne v krátkom čase zaviesť, ako je internetbanking, elektronickej peňaženky a predplatený kredit na čitateľskej čipovej karte. Najviac zaujala prezentácia zástupcov Slovenskej sporiteľne, a.s. o prijímaní kariet prostredníctvom POS terminálov. Platby kartou cez POS sú nevyhnutnosťou, keďže po prijatí eura bude v obehu veľké množstvo mincí. Toto bude náročné pre pokladne knižníc, predpokladá sa tiež zvyšovanie poplatkov bánk za prijímanie kovových mincí. Elektronickej platby naopak zvyšujú bezpečnosť obmedzením manipulácie s hotovosťou.

Aj ďalší blok príspevkov a diskusií vychádzal zo záverov 7. zasadnutia komisie. Národná komisia vo svojich záveroch odporúčala knižniciam zriadiť službu Spýtajte sa knižnice a službu FAQ, používať rovnaký názov

a logo služby, budovať archív tejto služby, a uskutočniť verejnú súťaž na výtvarný návrh loga služby Spýtajte sa knižnice. V duchu týchto záverov pripravila Slovenská národná knižnica na 14. júna 2007 odborný seminár Digitálne referenčné služby, za účasti viac ako stovky knihovníkov. Na seminári referovali o tomto type služieb aj zástupcovia tých knižníc, ktoré majú zastúpenie v národnej komisii, vrátane UKB. (Príspevky zo seminára sú uverejnené v čísle 7 odborného periodika Knižnica). Už z tohto je zjavné, že knižnice pristupujú k novým službám typu FAQ, Spýtaj sa knižnice, veľmi zodpovedne. Darina Janovská vyhodnotila verejnú súťaž na výtvarné logo služby Spýtajte sa knižnice, do ktorej sa prihlásilo 112 návrhov. Na základe hlasovania členov komisie sa vybral víťazný návrh. Jeho autorkou je Andrea Dohovičová z knižnice P. O. Hviezdoslava v Prešove.

Komisia sa zaoberá aj štatistickým vykazovaním. Tohtoročné zasadnutie sa venovalo najmä vykazovaniu elektronických služieb. Podporil sa návrh na zriadenie pracovnej skupiny, ktorá sa bude touto problematikou zaoberať s cieľom posúdiť eventuálne štatistické vykazovanie v ročnom výkaze o knižniciach s účasťou pracovníkov SNK a UKB. Komisia súčasne odporúčala odboru pre knižničný systém SR Slovenskej národnej knižnice zorganizovať školenie zamerané na štatistické vykazovanie webových stránok knižnice.

Aktuálne otázky medziknižničnej výpožičnej služby a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby sú častou témou zasadnutí komisie. Darina Janovská predstavila návrh nových zásad MVS, ktoré vyplývajú z novej praxe knižníc a to z objednávaní MVS cez elektronické katalógy. Nové zásady sú platné od 21. 7. 2007 a významne ovplyvnia aj znenie pripravovanej vyhlášky o MVS a MMVS. V tomto bloku odznelo ešte vyhodnotenie súčasného stavu v používaní elektronických žiadaní v MVS, ktoré pripravila Ľubica Galuščáková zo Slovenskej národnej knižnice.

Mimoriadne inšpiratívne sú pre slovenských knihovníkov projekty Národní knihovny ČR. Výstupy z projektov Prieskum spokojnosti používateľov Národní knihovny a Benchmarking knižníc sa prezentovali na viacerých odborných knihovníckych podujatiach. Na Slovensku to bol napr. INFOS 2007 a seminár usporiadaný pri príležitosti 60. výročia založenia Spolku slovenských knihovníkov. Obidva projekty boli pripravené veľmi starostlivo, na projekte Benchmarking spolupracovalo Ministerstvo vnútra ČR, oddelenie prierezových koncepcií v oblasti verejnej správy, Národné informačné a poradenské stredisko v kultúre, Národná lekárska knižnica a Goetheho inštitút v Prahe. Prezentácia Hanuša Hemolu bola mimoriadne zaujímavá a podaná jeho osobitým štýlom a jeho charakteristickým

pohľadom na riešené otázky a témy. Obidva projekty sú prístupné na stránkach Národnej knihovny ČR :

http://www.nkp.cz/files/vysledky_pruzkumu.pdf

http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=15_Vykon.htm

Univerzitná knižnica v Bratislave sa predstavila svojím projektom digitalizácie katalógov knižnice. Vystavenie naskenovaného generálneho menného katalógu na internete znamenalo zásadné skvalitnenie a zvýšenie štandardu knižničných služieb.

Okrem vyhodnotenia plnenia úloh vyplývajúcich zo siedmeho zasadnutia, tradične odzneli informácie z knižníc. Napriek tomu, že pracovníci služieb vždy starostlivo sledovali dianie u tzv. konkurencie, zasadnutia komisie sú výbornou platformou, na ktorej sa dozvedia, čo robia jednotlivé knižnice na úseku knižničných činností, čo sa udialo a čo knižnice pripravujú a plánujú v tejto oblasti.

Záver z rokovania a prezentácie vystúpení sú uvedené na stránke komisie <http://www.snk.sk/?narodna-komisia-pre-sluzby>. Zaujímavosťou tu nájdete aj zápisnice z jednotlivých zasadnutí, metodické materiály a medzinárodné dokumenty, ako napr. Eurosmernice knižnično-informačných služieb, Služby verejných knižníc, Smernice IFLA/UNESCO a manifest digitálnych knižníc.

Deviate zasadnutie národnej komisie pre služby sa bude venovať poplatkom za služby v euro a službám typu web 2.0, knižnica 2.0, web 2.0 a blogovaniu.

Dagmar Kleinová

HUDOBNÉ DEDIČSTVO VO FONDOCH KNIŽNÍC A MÚZEÍ OCHRANA A SPRÍSTUPŇOVANIE

27. odborný seminár hudobných knihovníkov

27. odborný seminár hudobných knihovníkov sa uskutočnil v dňoch 18. - 19. septembra 2007.

Hostiteľskou knižnicou bola Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici. Odborným garantom podujatia bola PhDr. Marianna Bárdiová, vedúca Literárneho a hudobného múzea pri ŠVK v Banskej Bystrici.

Hlavným usporiadateľom bola Univerzitná knižnica v Bratislave, spoluorganizátormi ŠVK v Banskej Bystrici, Slovenská národná knižnica

v Martine, Spolok slovenských knihovníkov a slovenská národná skupina IAML.

Už tradične semináru predchádzalo plenárne zasadnutie Slovenskej národnej skupiny IAML (International Association of Music Libraries, Archeives and Documentation Centres), ktoré sa uskutočnilo 17. septembra 2007 za účasti pracovníkov knižníc združených v slovenskej národnej skupine IAML. Jeho programom bolo zhodnotenie činnosti za rok 2006, informácie a diskusia o problémoch a plánoch činnosti jednotlivých pracovných komisií. Plenárne zasadnutie SNS IAML otvorila a viedla predsedníčka slovenskej národnej skupiny – PhDr. Anna Kucianová (Slovenská národná knižnica v Martine). Úvodom sme si pripomenuli nedávne úmrtie vzácneho človeka, významnú osobnosť slovenskej hudobnej kultúry, ktorá dlhé roky viedla SNS IAML, Dr. Emanuela Muntága a pietne sme si uctili jeho pamiatku.

Činnosť pracovných komisií SNS IAML prezentovali ich zástupcovia. Stručné resumé hodnotení činnosti :

- Katalogizačná komisia: PhDr. A. Kucianová. Okrem svojej metodologickej úlohy každoročne usporadúvajú spoločne s Národným bibliografickým ústavom SNK odborné semináre venované školeniam v spracovávaní všetkých typov dokumentov. Od roku 2009 by mali byť zavedené do praxe nové pravidlá (RDA) pre bibliografický popis, pripravuje sa aplikácia FRBR.
- RISM: Mgr. Lehotská (SNM – Hudobné múzeum, Bratislava). Do centrálnej redakcie RISM zasielajú pravidelne záznamy o hudobníkoch slovenskej proveniencie. Roku 2006 to bolo 554 záznamov z 3 zbierok: zbierka hudobníkov z rímsko-katolíckeho farského kostola v Liptovskom Hrádku, zbierka hudobníkov z evanjelického kostola a.v. v Košiciach, časť zbierky hudobníkov rímsko-katolíckeho kostola v Banskej Štiavnici. Pracovníčka sa zúčastnila medzinárodného pracovného stretnutia národných skupín RISM vo Švajčiarsku, ktoré sa zaoberalo aj zjednotením programu pre spracovávanie hudobníkov v jednotlivých národných skupinách.
- RILM: PhDr. Katarína Bánska (SAV, Bratislava). Roku 2006 bolo pre centrálu RILM spracovaných 60 záznamov s anglickými anotáciami. Zo zborníkov, ktoré vydal roku Ústav hudobnej vedy SAV, boli spracované všetky články. Pracovníčka informovala o prístupe do medzinárodnej databázy RILM, ktorý je možný len na základe zakúpenej licencie.
- RIdIM: Mgr. Adrián Mikušák. Pracovná komisia v roku 2006 ešte nepracovala. Záznamy RIdIM nie sú spracované z dôvodu prechodu

softvéru VIRTUA na VITAL. V príprave je preklad publikácie: Howard Mayer Brown: Musical iconography, manual for cataloguing. (Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press 1998).

- Komisia pre hudobné knižnice: Mgr. Dana Drličková. Komisia pripravila a zorganizovala 26. odborný seminár hudobných knihovníkov v roku 2006 v Rožňave na tému: Hudobná ikonografia na Slovensku. Vydali zborník z 22. seminára: Tváre jazzu a Kalendár výročí 2007. Hudba. Komisia pravidelne aktualizuje činnosť hudobných pracovísk verejných knižníc formou dotazníkov a meto-
dicky riadi prácu týchto oddelení.

V ďalších dvoch dňoch sa už rozbehol program odborného seminára hudobných knihovníkov. Zúčastnilo sa ho okolo 40 pracovníkov z celého Slovenska, z Prahy pricestovali Mgr. Zuzana Petrášková (Národní knihovna ČR) a PhDr. Eva Paulová (Národní muzeum-České muzeum hudby).

Úvodným slovom pozdravila účastníkov seminára PhDr. Oľga Lauková, riaditeľka ŠVK a PhDr. Dušan Lechner, riaditeľ úseku knižničných činností Univerzitetnej knižnice v Bratislave. Obidvaja boli čestnými hosťami seminára a ocenili jeho odborný prínos a vysokú profesionálnu úroveň prezentovaných príspevkov.

Téma tohtoročného seminára nebola zvolená náhodne. Pôvodný zámer – venovať sa problematike hudobnej muzeológie z hľadiska nastolenia potreby prepojenosti a informačných tokov medzi múzeami a knižnicami, nabral oveľa širšie dimenzie.

Hudobná muzeológia je syntetizujúca vedná disciplína, ktorej metodologické východiská uplatňujú poznatky a metódy ďalších vedných disciplín, akými sú muzeológia, archivistika a knihoveda. Naše skúsenosti z knižničnej praxe často ukazujú, že táto informovanosť absentuje, rovnako nedostatočné je vzdelávanie špecialistov pre oblasť hudobnej muzeológie a nedostatok teoretických prác. Hudobné múzeá sú inštitúcie, ktoré sa podieľajú na vytváraní hudobnej kultúry, predovšetkým svojím podielom na uchovávaní a ochrane hudobného kultúrneho dedičstva. V tomto ponímaní sa otvárajú ďalšie súvisiace témy; ich spracovanie by umožnilo hudobným knihovníkom zorientovať sa v zložitých interdisciplinárnych vzťahoch medzi jednotlivými inštitúciami, ktoré doteraz fungujú viac-menej samostatne, bez vzájomnej profesionálnej súčinnosti. Tým máme na mysli predovšetkým vzťahy medzi múzeami a knižnicami, konkrétnejšie, v našom prípade, medzi hudobnými múzeami na jednej strane a hudobnými oddeleniami knižníc na strane druhej.

V zmysle dramaturgickej stratégie komisie pre hudobné knižnice, ktorou je permanentné vzdelávanie pracovníkov knižníc, považujeme túto problematiku za ďalšiu kapitolu, ktorú sme sa usilovali na tohtoročnom

stretnutí hudobných knihovníkov aspoň otvoriť a venovať sa niektorým aspektom.

Dôverná znalosť pomerov v hudobnom múzejníctve, dlhoročná prax, výskum a skúsenosti, ako i bohatá publikačná činnosť, boli podnetmi pre výber témy dizertačnej práce PhDr. Marianny Bárdiovej, muzikologičky, ktorá pracuje ako vedúca Literárneho a hudobného múzea pri Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici. Táto práca a v nej prezentované poznatky boli pre mňa inšpiráciou pri voľbe témy pre tohtoročný seminár hudobných knihovníkov. Ako odborný garant seminára uvádzala jednotlivé prednášky a prezentácie.

♪ PhDr. Marianna Bárdiová vystúpila s prednáškou *Uplatnenie hudobnej muzeológie pri záchrane, ochrane a sprístupňovaní hudobného dedičstva*. Venuje sa danej problematike profesionálne a jej pramenné výskumy, najmä regionálnej hudobnej kultúry, ako i poznatky zo všetkých súvisiacich vedných disciplín boli zárukou pútavej prednášky.

♪ Vedúca hudobného oddelenia ALU SNK v Martine PhDr. Viera Sedláková prednášala na tému *Hudobné rukopisné zbierky v zbierkach ALU SNK Martin*.

♪ Ing. Marcel Lalkovič, CSc. sa venoval terminologickým aspektom akcentovaných pojmov akými sú "hudobné dedičstvo" a „kultúrne dedičstvo“. Venoval sa aj otázkam, ako danú problematiku vnímať v podmienkach zbierkových fondov knižníc a múzeí a nastolil viacero zaujímavých a podnetných postulátov.

♪ Mgr. Miriam Lehotská, pracovníčka SNM - Hudobného múzea v Bratislave vystúpila s prednáškou *Špecifiká SNM - Hudobného múzea ako ochrancu hudobného dedičstva*.

♪ PhDr. Eva Paulová, odborná kurátorka Českého muzea hudby (Národní muzeum Praha) uviedla analytickú prednášku: *Tezaurace a prezentace hudebního dědictví včera, dnes a zítra. Zkušenosti Národního muzea – Českého muzea hudby, s ochranou, uložením a zpřístupňováním dokladů hudební minulosti a současnosti na prahu nového století*.

♪ Mgr. Zuzana Petrášková, vedúca hudobného oddelenia Národní knihovny ČR v Prahe: *Zpracování a zpřístupnění historických hudebních materiálů v elektronických databázích*.

♪ S pracovnou prezentáciou, v ktorej sa venovala spracovaniu hudobných fondov vo formáte MARC21 v systéme Virtua, vystúpila Lýdia Žáčková zo ŠVK v Banskej Bystrici.

♪ Mgr. Martin Katuščák prezentoval *Projekt digitalizácie dokumentov*.

♪ Mgr. Norbert Végh zo SKN Levoča uviedol zaujímavú tému *Digitálne informačné služby Slovenskej knižnice pre nevidiacich v Levoči*.

Všetky prezentované prednášky budú publikované v zborníku v redakcii Univerzitetnej knižnice v Bratislave.

Odborný program seminára bol mimoriadne náročný. Hostitelia pripravili aj zaujímavé sprievodné akcie, akými boli prehliadka expozícií Literárneho a hudobného múzea ŠVK: Ľudové hudobné nástroje na Slovensku a Múzeum – domov múz, prehliadka hudobnej študovne, študovne historických fondov a Galérie v podkroví. Navštívili sme Pamätnú izbu profesora Pavla Tonkoviča v Podkoniciach a výnimočným zážitkom pre všetkých účastníkov bola návšteva dreveného artikúlárneho kostola v Hronseku, kde organizátori okrem odborného výkladu pripravili aj mimoriadny hudobný zážitok. Operné predstavenie v Štátnej opere v Banskej Bystrici (Vincenzo Bellini: Kapuletovci a Montekovci) bol pre hudobných knihovníkov rovnako zážitkom i osviežením.

Hostitelia zo Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici sa svojej neľahkej úlohy zhostili úspešne a pre realizáciu tohtoročného seminára organizačne zabezpečili všetky podmienky pre jeho perfektný priebeh.

Konštatujem však ako vždy, že málo času zostalo pre diskusiu a pre neformálne stretnutia kolegyň, ktoré sa seminára tento roku zúčastnili.

Pani riaditeľke PhDr. Oľge Laukovej, pani PhDr. Marianne Bárdiovej ako i ostatným obetavým pracovníčkam Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici patrí naša vďaka; rovnako i podpore Spolku slovenských knihovníkov, riaditeľstvu Univerzitetnej knižnice v Bratislave a Slovenskej národnej knižnice v Martine za pomoc pri finančnom zabezpečení seminára.

Mgr. Dana Drličková

4. TATRANSKÉ BIBLIOGRAFICKÉ DNI

(24. 10. 2007 Poprad)

Stretnutia slovenských bibliografov v tatranskom regióne majú už svoju desaťročnú tradíciu. Prvé tatranské bibliografické dni (1997) boli venované významnému bibliografovi – Jánovi Mišianikovi, ktorý pôsobil aj na pôde dnešnej bratislavskej Univerzitetnej knižnice (vtedy Knižnice Slovenskej univerzity). V rámci nasledujúcich Tatranských bibliografických dní sa v Spišskej Sobote konalo kolokvium českých, moravských a slovenských

bibliografov. Stretnutie bibliografov v Tatranskej Lomnici v roku 2006 sa nieslo v znamení prezentácie CD verzie Bibliografie Vysokých Tatier do roku 1918, ktorej autor, Ivan Bohuš, je jeden z najvýznamnejších znalcov dejín Tatier a tvorca niekoľkých bibliografických diel k dejinám Tatier.

Hlavnou témou tohtoročných Tatranských bibliografických dní, ktoré sa konali v Podtatranskej knižnici v Poprade, bola problematika plnotextového sprístupňovania článkov.

Podujatie otvorila riaditeľka Podtatranskej knižnice Mgr. Anna Balejová, ktorá v krátkom prehľade zhodnotila históriu a význam Tatranských bibliografických dní. Riaditeľ Národného bibliografického ústavu SNK doc. PaedDr. Miloš Kovačka, PhD. načrtol základné trendy v súčasnom vývoji elektronických informačných zdrojov a digitalizácie všeobecne, zameriaval sa predovšetkým na význam článkov ako rýchleho a dôležitého zdroja informácií

a na problematiku ich plnotextového sprístupňovania v rámci katalógu SNK (resp. systému slovenskej národnej bibliografie). Ďalšie prednášky prezentovali už konkrétne plnotextové databázy a tiež informovali o budúcich plnotextových projektoch. Mgr. Ľudmila Rohoňová informovala o súčasnom stave článkovej databázy katalógu SNK, charakterizovala snahy o jej dopĺňanie plnými textami zo súčasných odborných, ale i regionálnych periodík a načrtla aj problémy s tým spojené. Pozornosť venovala aj problematike autorít. PhDr. Miroslava Domová prezentovala databázu s plnými textami s názvom Dejiny knižnej kultúry, ktorú budujú v SNK už od roku 2004 a uviedla možnosti vyhľadávania v nej. Databáza má slúžiť pre výskum dejín knižnej kultúry, má byť podkladom pre tvorbu syntetických diel a tiež poskytovať prehľad o dostupných dielach. MVDr. Eva Sumková prítomných oboznámila s prípravnou fázou digitalizácie periodík, ktorú bude realizovať SNK. Cieľom tohto projektu je digitalizácia slovacikálnej časopiseckej produkcie od najstarších čias do roku 1980. Ukončenie tejto úlohy sa odhaduje o 10 rokov.

O experimentálnych plnotextových článkových databázach budovaných Univerzitnou knižnicou v Bratislave informovali na podujatí Katarína Pekařová a Mgr. Lívia Kurucová. V úvode krátko predstavili úlohy

a doterajšie výsledky kabinetu retrospektívnej bibliografie bratislavskej Univerzitnej knižnice, ďalej charakterizovali východiskový projekt – *Bibliografiu almanachov, ročeniek a zborníkov na Slovensku 1701-1918* a predstavili jej čiastkovú elektronickú verziu, ktorá sa v týchto dňoch testuje (<http://phobos.ulib.sk/wwwisis/azr.htm>). Druhým projektom, ktorý pracovníčky Univerzitnej knižnice prezentovali, bola digitálna knižnica *Pramene k dejinám vedy* (<http://tinyurl.com/2qdguz>), ktorá sa buduje pod softvérom Greenstone. Položiť základy tejto digitálnej knižnice konverziou bibliografických záznamov z CDS/ISIS umožnila snaha vedenia UKB o viacnásobné využitie zdigitalizovaných dokumentov. K experimentálnemu plno-textovému sprístupneniu vyselektovaných titulov sa pristúpilo v spolupráci s digitalizačným strediskom UK. Vyčlenený súbor dokumentov na plno-textové sprístupnenie spĺňa kritéria pre digitalizáciu (slovacikálnosť, jedinečnosť, neprístupnosť, fyzická ohrozenosť) a tieto dokumenty majú neoceniteľný význam z hľadiska dejín vedy na Slovensku, ale i z hľadiska dejín knižnej kultúry. Keďže vyselektované dokumenty sprístupňujú vzácne pramenné dokumenty aj k dejinám Tatier a Spiša, pripravované elektronické zdroje vzbudili na 4. tatranských bibliografických dňoch v Poprade oprávnený záujem.

Katarína Pekařová – Lívia Kurucová

KULTÚRNE DEDIČSTVO SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ZAHRANIČÍ A DATABÁZA INFORMÁCIÍ O TEJTO PROBLEMATIKE

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí usporiadal v dňoch 25. – 26. 10. 2007 v Bratislave konferenciu na tému Kultúrne dedičstvo Slovákov žijúcich v zahraničí a databáza informácií o tejto problematike.

Konferenciu s medzinárodnou účasťou otvorila Vilma Prívarová, predsedníčka Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a slávnostné príhovory odzneli z úst viacerých domácich i zahraničných účastníkov konferencie.

Konferencie sa zúčastnili zástupcovia inštitúcií, ktoré vytvárajú a budujú databázy informácií o Slovákoch žijúcich v zahraničí. Odznelo tu veľa zaujímavých a podnetných referátov zástupcov slovenských inštitúcií, ale veľkým prínosom pre všetkých domácich účastníkov boli príspevky zahraničných účastníkov. Boli to napríklad referáty o histórii prameňov Slovákov v Českej republike od 19. storočia do súčasnosti v Dokumentačnom stredisku slovenskej menšiny pri Klube slovenskej kultúry v Prahe, o činnosti slovenského dokumentačného centra Celoštátnej slovenskej

samosprávy v Budapešti v Maďarskej republike, o archívnej činnosti Výskumného ústavu Slovákov v Békešskej Čabe v Maďarsku a o slovenskom bázovom múzeu v Békešskej Čabe v Maďarsku, o kultúrnom dedičstve Slovákov v Rumunsku a o rumunských Slovákoch, o inštitucionalizácii k zachovaniu kultúrneho dedičstva Slovákov v Srbsku, o starostlivosti o kultúrne dedičstvo Slovákov v Srbsku v minulosti, súčasnosti a budúcnosti, o kultúrnom dedičstve Slovákov v Chorvátsku, o digitalizácii archívu kultúrneho dedičstva kanadských Slovákov, o dvadsaťpäťročnej prezentácii slovenskej kultúry vo Wilkes-Barre a jej dokumentácii, o starostlivosti združenia Slovákov o slovenské kultúrne dedičstvo. Prednesené boli referáty zástupcov rôznych cirkevných zborov a redakcií časopisov Slovak a Život. Veľmi zaujímavé pre nás všetkých boli prezentácie k jednotlivým príspevkom a so záujmom sme počúvali o jednotlivých aktivitách spolkov, združení, zborov a redakcií Slovákov žijúcich v zahraničí.

V druhý deň konferencie odznel aj referát s prezentáciou zástupcov našej knižnice, ktorý bude v plnom znení publikovaný v zborníku, ktorý z tejto medzinárodnej konferencie vydá Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Táňa Popová

ŠKOLENIE NOVÝCH STREDOEURÓPSKÝCH PRACOVNÍKOV AMERICKÝCH KULTÚRNYCH A INFORMAČNÝCH CENTIER

V jednom z najkrajších a najstarších poľských miest, Krakove, sa v dňoch 5. – 10. novembra 2007 konalo pod patronátom konzulátu USA ďalšie školenie nových stredoeurópskych pracovníkov amerických kultúrnych a informačných centier (American Corners – AC – v niektorých krajinách, vrátane Slovenska, známe ako **InfoUSA** centrá). Školenie malo dve časti: „Running a Model American Corner“ a „American Corner Marketing“.

Spolu s ostatnými účastníkmi zo Slovenska, Maďarska, Poľska a Čiech sme si v prvej časti vypočuli prezentácie, v ktorých bola predstavená činnosť AC a ich základné funkcie. Vo svete pôsobí

v súčasnosti 379 AC. Každé z nich má iné podmienky a návštevníkov, pre všetky však platí základná koncepcia – slúžia nielen ako knižnice a zdroj informácií o USA, ale aj ako miesto na usporadúvanie podujatí rôzneho zamerania – v konečnom dôsledku však ide o platformu pre verejnú diplomaciu USA. Cieľom AC je (okrem iného) zoznamovať návštevníkov s kultúrou a tradíciami Spojených štátov, či atraktívnou formou zlepšovať imidž USA (a v neposlednom rade aj *fun* – zábava). Typickým znakom úspešného AC je usporadúvanie množstva rôznych podujatí – výstav, diskusných skupín, jazykových kurzov angličtiny, prednášok, filmových premietaní, osláv a pod. a vysoká návštevnosť. Je miestom, kde môžu verejne vystúpiť rečníci a predstavitelia USA, vedci, umelci, štipendisti Fulbrightovej nadácie, je tiež priestorom, kde sa môžu stretávať Američania žijúci v danom meste či štáte atď. „Misiou každého AC je byť partnerom v rozvíjaní vzájomného porozumenia medzi USA a vašou krajinou.“

Príspevky na uvedenej konferencii sa zväčša venovali správne fungovaniu, AC a jeho ďalším rozvojovým aktivitám, týkali sa napríklad možností spolupráce s americkým veľvyslanectvom a jeho jednotlivými pracoviskami (exkurzia na vízové oddelenie – pohľad z vnútornej strany nepriestrelného skla), štruktúry vlády USA, rôznych vzdelávacích organizácií, ďalších možností získavania materiálov a informácií o USA (pomerne veľká časť bola venovaná moderným informačným zdrojom a užitočným adresám na internete). Zaujímavou témou konferencie bol aj príspevok o ochrane a dodržiavaní autorských práv. Dôraz sa kládol na potrebu písania štatistík a správ z akcií (okrem iného toto referovanie pomáha vo Washingtone pri získavaní financií z rozpočtu, napríklad na nákup nových kníh či zariadenia pre jednotlivé pracoviská AC).

V druhej časti školiteľ Thomas Ebner z Viedne predstavil základné pojmy marketingu a ukázal možnosť jeho využitia pri riadení AC.

Je veľa definícií marketingu, napr. „je to veda a umenie objaviť, vytvoriť a dodať hodnotu, ktorá uspokojí potreby cieľového trhu“. Základnými pojmami marketingu sú výmena, segmentácia, zacielenie, umiestnenie, potreby, požiadavky, dopyt, značky, hodnota, uspokojenie, vzťahy a spolupráca, distribučné kanály, konkurencia,

marketingový program atď. Kľúčové marketingové procesy sú: identifikácia príležitostí; vývoj nového produktu; prilákanie zákazníka; udržanie zákazníka a získanie jeho vernosti; plnenie objednávok. Využívajú sa tradičné marketingové nástroje, ako je napr. schéma 4P pre marketingové plánovanie (*product* - produkt, *price* - cena, *place* - miesto, *promotion* - propagácia), schéma 4C orientujúca sa na zákazníka – (*customer value* – zákaznícka hodnota, *customer cost* – zákaznícke náklady, *customer convenience* – zákaznícke pohodlie a z propagácie vznikla *customer communication* - komunikácia so zákazníkom). Ďalšími predstavenými pojmami boli napr. SWOT situačná analýza, marketing mix, marketingový plán, *branding*, budovanie databázy kontaktov, motivácia....

Marketing sa stále viac využíva aj mimo oblasti spojenej s bežným tovarom a službami – používajú ho neziskové spoločnosti (múzeá, kostoly, charity, knižnice), ktoré chcú získať klientov, dobrovoľníkov či finančné prostriedky. V našom prípade ide o organizovanie úspešných programov a akcií, zvyšovanie návštevnosti a spokojnosti čitateľov a inštitúcie.

V rámci workshopu sme boli rozdelení do tímov, v ktorých sme prakticky trénovali a spoločne hľadali postupy a nápady, potrebné na realizáciu konkrétnych podujatí. Podarilo sa nám vytvoriť skvelú pracovnú atmosféru a medzi účastníkmi si vymeniť užitočné skúsenosti a vedomosti.

Získali sme teoretické i praktické informácie, ktoré pomôžu účinnejšie viesť agendu AC, efektívnejšie organizovať podujatia a trvalo zvyšovať informovanosť a spokojnosť čitateľov a návštevníkov...

Mgr. Ľudovít Zupko

LEKÁRSKO-LEKÁRNICKÝ SPOLOK GEMERSKEJ ŽUPY Z HISTORICKÉHO A KNIHOVNÍCKEHO POHĽADU

Interdisciplinárny seminár

Dňa 6. novembra 2007 sa konal v priestoroch Univerzitetnej knižnice v Bratislave interdisciplinárny seminár pod názvom Lekársko-lekárnický spolok Gemerskej župy z historického a knižničného pohľadu. Organizáciu sa na jeho realizácii podieľali Slovenská spoločnosť pre dejiny vied a techniky pri SAV (SS DTV) a Univerzitná knižnica v Bratislave. Spoluorganizátormi boli Historický ústav SAV v Bratislave a Gemersko-malohontské múzeum v Rimavskej Sobote.

Seminár prebiehal v troch tematických blokoch. Prvý reprezentoval miesto Lekársko-lekárnického spolku v regionálnych dejinách a dejinách vedy. Druhý sa venoval lekárom a ich spolkom v širších súvislostiach a posledný blok bol zameraný na kontexty využívania retrospektívnej bibliografie pri výskume dejín vedy.

Na úvod podujatia predniesol prof. PhDr. Leon Sokolovský, PhD. z Katedry archívnictva a pomocných vied historických FFUK zaujímavý príspevok pod názvom *Gemer v svetle histórie polovice 19. storočia*, v ktorom objasnil historické súvislosti vývoja tohto regiónu. RNDr. Miroslav Tibor Morovics, CSc. z Historického ústavu SAV vo svojej prezentácii podčiarkol a zdôraznil *Význam prírodovedných a lekárskeho spolku v dejinách vedy na Slovensku*. Zúčastnených sprevádzal postupným vývojom prírodovedných a lekárskeho spolku na našom území. Na príklade *Lekársko-lekárnického spolku Gemerskej župy (1867-2007)* autorka Katarína Pekařová z kabinetu retrospektívnej bibliografie UKB ponúkla poslucháčom pohľad na okolnosti založenia tohto spolku, jeho ciele, členskú základňu, ktorá spolu s funkcionármi spolku jeho aktivity uskutočňovala a vydávala spolkovú ročenku. Významné podujatie *12. zhromaždenie uhorských lekárov a prírodovedcov v roku 1867 v Rimavskej Sobote* priblížili autorky PhDr. Oľga Bodorová a Mgr. Monika Gálffyová z Gemersko-malohontského múzea v Rimavskej Sobote. Pripomenuli, že rok 2007 predstavuje 140-te výročie konania spomínaného zhromaždenia, ktoré zohralo významnú úlohu v rozvoji vedecko-výskumnej i publikačnej činnosti v odbore.

Na úvod druhého bloku si Mgr. Eva Augustínová zo Slovenskej národnej knižnice v Martine pripravila prehľad dobovej odbornej literatúry v odbore medicíny v príspevku pod názvom *Medicínska literatúra na Slovensku v 19. storočí, prihliadnuc na osobnosti literárne činné na Gemeri*. Okrem pôsobenia v oblasti medicíny, na Gemeri existovali i združenia, ktoré sa stali aktívnymi účastníkmi pri riešení závažných sociálnych problémov v tomto kraji. O nich hovorila Mgr. Henrieta Boršošová zo Základnej školy v Ožďanoch v príspevku *Dobročinnosť a sociálna starostlivosť spolku Rimavskej Soboty v období dualizmu*. MUDr. Hana Sedláčková z Nemocnice s poliklinikou v Rimavskej Sobote prezentovala *Spolok lekárov v Rimavskej Sobote (v súčasnosti existujúci)*. Priblížila vývoj spolku od založenia Gemerskej lekárskej a lekárskej spoločnosti roku 1867 až do súčasnosti. Predstavila známe osobnosti, ktoré sa podieľali na jeho činnosti i podujatie Gemersko-novohradské lekárske a zdravotnícke dni. MUDr. László Kiss, CSc. zo sekcie dejín medicíny a zdravotníctva SSDVT sa zameril na *Aktivity lekárskej sekcie na 12. putovnom zhromaždení uhorských lekárov a prírodovedcov v Rimavskej Sobote*.

Cieľom tretieho bloku podujatia bolo poukázať na možný prínos retrospektívnej bibliografie využitím jej výstupov pri výskume dejín vedy. Mgr. Lucia Lichnerová, PhD. z Katedry knižničnej a informačnej vedy FFUK

v Bratislave vo svojom referáte *Zamyslenie nad možnosťami a obmedzeniami elektronických retrospektívnych bibliografií* na konkrétnom príklade uvažovala o pozitívach i negatívach retrospektívnych bibliografií v dvoch formách – klasickej a elektronickej. Podčiarkla, že pri svedomitom výskume, ktorého výsledkom sa má stať kvalitný a spoľahlivý výstup, by sme mali pracovať (ak je to možné) s oboma verziami, ktoré kombinujú viaceré hľadiská a prístupy vedúce k efektívnemu vyhľadávaniu.

Kolektív kabinetu retrospektívnej bibliografie UKB v trojici navzájom súvisiacich príspevkov priblížil spracovávanie špecifického typu dokumentov – almanachov, ročeniek a zborníkov a predstavil ich možné využitie pri výskume dejín jednotlivých vedných odborov. Mgr. Kamila Fircáková ich na úvod zaradila do všeobecného rámca v príspevku *Almanachy, ročenky, zborníky v kontexte Slovenskej národnej bibliografie*. Mgr. Miriam Poriezoová, Mgr. Petronela Bulková a Mgr. Lívia Kurucová charakterizovali v referáte *Neprebádané historické pramene k dejinám Slovenska – E-bibliografia almanachov, ročeniek a zborníkov na Slovensku 1701-1918* materiál zaradený do tejto testovanej databázy, a to z viacerých hľadísk. Sústredili sa na použité štandardy pri jeho spracovaní, orientáciu a vyhľadávanie v súbore i možné využitie zaradených dokumentov. Na tento úvod do projektu E-bibliografie ARZ 1701-1918 nadviazala Katarína Pekařová v príspevku *Zastúpenie prírodných a lekárskeho vied v E-bibliografii a ich experimentálne plnotextové sprístupnenie*, v ktorom oboznámila prítomných aj s ďalším rozmerom využívania tejto elektronickej databázy – a to s možnosťami sprístupnenia informácií zaradených do súboru prostredníctvom plných textov. Jednu z využívaných technológií a jej možnosti, ktoré sa pre tento účel ponúkajú, predstavil aj Mgr. Tomáš Fiala z UKB v referáte *Využitie softvéru Greenstone pri sprístupňovaní databáz z prostredia CDS/ISIS s podnázvom Prezentácia skúseností a problémov pri tvorbe digitálnej zbierky („Pramene k dejinám vedy na Slovensku“)*. Podujatie uzavreli Mgr. Zlatica Pytlová a PhDr. Dušan Lechner príspevkom *Vízie vývoja retrospektívnej bibliografie*, kde načrtli ďalší možný vývoj tejto významnej disciplíny.

Petronela Bulková

DEJINY KNIŽNEJ KULTÚRY KOŠÍC A OKOLIA

Celoslovenský seminár

Metropola východného Slovenska s bohatou históriou a pamiatkami sa stala v dňoch 13. – 15. 11. 2007 miestom každoročne konaného odborného seminára so zameraním na knižnú kultúru a jej dejiny. Organizačne sa na ňom podieľala Slovenská národná knižnica, Štátna vedecká knižnica v Košiciach, Spolok slovenských knihovníkov, komisia pre Historické knižné fondy, Historický ústav SAV, sekcia pre dejiny knižnej kultúry Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV, Štátny archív v Košiciach a Východoslovenské múzeum.

Zachované písomné pramene, rukopisné aj tlačené, osobnosti podieľajúce sa na ich vzniku a šírení v širokom časovom rozmedzí 16.- začiatok 20. storočia boli hlavnými námetmi prednesených príspevkov. Pestrosť tém sa odrazila aj v ich počte, ktorý presiahol číslo 40. Okrem domácich účastníkov z knižníc, archívov, múzeí, pracovísk SAV a katedier vysokých škôl boli prítomní aj hostia z Čiech a Maďarska.

Programová štruktúra seminára sa snažila kopírovať schému členenia knižnej kultúry a usporiadať tak príspevky do jednotlivých tematických blokov.

Po úvodných pozdravoch odbornú časť otvoril príspevok Mileny Ostrolúckej o bohatom pramennom rukopisnom materiáli, ktorým sú kongregačné zápisnice Abovskej župy s verejnoprávnym a súdnym obsahom.

Základnú líniu výskumov dejín knižnej kultúry predstavujú dejiny kníhtlačiarstva, od ktorých sa odvíjajú dejiny kníhkupectva, vydavateľstva, knižnej distribúcie a recepcie tlačenej produkcie. Prvú skupinu reprezentovali príspevky Ilony Pavercsik o tlačiarstve v Košiciach v druhej polovici 17. storočia a Evy Augustínovej o produkcii menších tlačiarní v 19. storočí. Spomenutú oblasť výskumu dejín knižnej distribúcie, kníhkupectva a vydavateľstva so vzťahom ku Košiciam prezentovali referáty Viliama Čičaja, Agáty Klimekovej a Martiny Čarnogurskej. V príspevkoch Kataríny Závadovej, Mariany Hatalovej a Richarda Papáča rezonovala tematika ilustrácie, ktorá sa uplatnila vo forme pohľadníc a jednolistových tlačí.

Dejiny knižnej kultúry ako interdisciplinárne zameraný vedný odbor zaznamenáva presah do jazykovedných výskumov, čo sa odrazilo aj v príspevkoch Jany Skladanej, Eleny Krasnovskej a Jany Balegovej, súvisiacich s tematikou jazykovej charakteristiky vybranej košickej produkcie.

Rovnaká situácia nastáva i v prípade hudobnej vedy, resp. pri výskume zachovaných rukopisných a tlačených hudobných nototlačí, ako to doku-

mentovali aj Andrea Meščanová a Marta Hulková pri rozbere písomných pamiatok zo 16. storočia.

Námetom značnej skupiny príspevkov sa stali významné osobnosti a ich literárna tvorba so vzťahom ku Košiciam, napr. Ján Bocatius, Ján Antoninus Košický a jeho korešpondencia s Jánom Wernerom, ako i profesori na Košickej univerzite, ktorí sa podieľali na pedagogickom i vedeckovýskumnom procese v 18. storočí (napr. Krištof Akai a Ladislav Turóci, SJ). Ich autormi boli Gabriela Žibritová, Mária Valachová, Daniel Škoviera, Vlasta Okoličányová, Katarína Šotkovská, Alena Prokopová a Angela Škovierová.

V súvislosti s činnosťou a pôsobením Košickej univerzity sa objavili ďalšie zaujímavé témy, ako napr. didaktická literatúra vo vzdelávacom procese (Nicol Sipeki) a matematické a fyzikálne práce z dielne profesorov Košickej univerzity (Miroslav Tibor Morovics).

Samostatnou, vo všeobecných dejinách i v dejinách knižnej kultúry, je téma slobodomurárstva, slobodomurárskych lóží a ich publikačnej činnosti. O svojom výskume aplikovanom na podmienky Košíc v 18. a 19. storočí informoval v príspevku Martin Javor.

Významným prameňom pre regionálne dejiny je výskum periodickej produkcie (novín a časopisov), ktorá je odrazom aktuálneho diania v regióne, resp. v meste. Výsledky svojich bádání košických periodík z 19. a začiatku 20. storočia priblížili Peter Anna, Peter Koval' a Ján Džujko.

Neoddeliteľnou súčasťou dejín knižnej kultúry je i analýza zachovaných knižníc, ktoré budovali i cirkevné rády pôsobiace v Košiciach – dominikáni, františkáni, jezuiti. Touto problematikou sa zaoberala Eva Frimmová, Helena Saktorová a Andrej Szeghy. Vzhľadom na historický vývoj nášho územia sa mnohé tlače košickej proveniencie dostali do fondov SNK v Martine, ŠVK v Prešove, ŠVK v Banskej Bystrici, ŠVK v Košiciach a Čaplovičovej knižnice v Dolnom Kubíne. O ich zastúpení referovali Klára Komorová, Marcela Domenová, Mária Bôbová, Angela Stahovcová a Renata Jedláková.

Prístupy a metódy z oblasti reštaurovania starých a vzácných tlačí priblížili Anna Boďová, Beáta Vojteková, Lucia Kovalíková a Ľubica Lokajová.

Možnosti využitia moderných informačných technológií pri spracovávaní a sprístupňovaní pramenných zdrojov prezentoval kabinet retrospektívnej bibliografie UKB na príklade pripravovanej databázy Almanachov, ročeniek a zborníkov na Slovensku 1701-1918 (Katarína Pekařová, Lívia Kurucová). Tento typ dokumentu predstavuje i významný prameň pre výskum dejín vedy, ale i regionálnych dejín Košíc a ich okolia (Miriam Poriezová, Petronela Bulková). Bohaté pramenné zastúpenie umožnilo vyčleniť skupinu košických literárnych almanachov z 19. a 20. storočia,

ktoré bližšie charakterizovala Kamila Fircáková. Aktuálnou novinkou v oblasti databázového spracovania UKB je elektronický katalóg inkunábul – najstarších tlačí vo fonde UKB. S možnosťami vyhľadávania, prezerania a využívania databázy zúčastnených oboznámila Michaela Sibylová.

Tohtoročný, tradične kvalitne pripravený seminár o dejinách knižnej kultúry, ničím nezaostal za predchádzajúcimi ročníkmi. Práve naopak. Tematicky obohatil naše poznanie o širšie súvislosti a inšpiroval k ďalšiemu bádaniu. Prednesené príspevky budú publikované v zborníku *Knihy 2008*.

Miriám Poriezová

DEJINY ŠKOLSTVA A PEDAGOGIKY NA SLOVENSKU KONCOM 19. A ZAČIATKOM 20. STOROČIA

Medzinárodná konferencia

Pri príležitosti stého výročia prijatia Apponyiho školských zákonov usporiadalo Múzeum školstva a pedagogiky v spolupráci s Historickým ústavom SAV Bratislava a Univerzitnou knižnicou v Bratislave 28. 11. 2007 medzinárodnú konferenciu, ktorá sa konala v prednáškovej sále Univerzitetnej knižnice na Ventúrskej ulici. Bola venovaná pamiatke historika PhDr. Júliusa Mesároša, DrSc., od smrti ktorého uplynul v decembri jeden rok. Spomienkovou rečou na Dr. Júliusa Mesároša otvoril rokovanie PhDr. Milan Podrimavský, CSc. z Historického ústavu SAV.

V úvodnom referáte poukázal Dr. Podrimavský na otázky slovenského školstva na začiatku 20. storočia ako na súčasť politického programu Slovenskej národnej strany. Prof. PhDr. Milan Kips, PhD. z Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského oboznámil zúčastnených vo svojom príspevku s konkrétnou školskou legislatívou platnou na Slovensku na prelome 19. a 20. storočia. Vývoj školstva v Uhorsku na konci 19. a začiatkom 20. storočia a životopisné údaje o uhorskom ministrovi kultúry, školstva a náboženstva grófovi Albertovi Apponyim (1846-1933) predstavil Zsolt Fekete z Budapešti. Výťah z prekladu tohto príspevku prečítal PhDr. Vladimír Michalička, CSc. z Múzea školstva a pedagogiky. Úvodný tematický blok uzavrel referátom *Premeny edukačných mentalít na prelome 19. a 20. storočia* PhDr. Pavol Kompolt, CSc. z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, v ktorom hovoril o zmenách výchovno-vzdelávacích metód, smerujúcich v 20. stororočí k empiricko-analytickej koncepcii a pedo-

centrizmu. Na dosah Apponyiho zákonov na štúdium slovenských študentov na českých stredných školách upozornil svojím príspevkom opäť prof. Kips. Obsahovo naň nadviazala PhDr. Nadežda Jurčišinová, PhD. z Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Jej referát Prejavu českej pomoci slovenskej študujúcej mládeži na prelome 19. a 20. storočia predniesla Mgr. E. Zacharová.

Viacere príspevky sa dotýkali danej problematiky na úrovni jednotlivých regiónov Slovenska. PhDr. Mgr. Jozef Drenko z Gymnázia Boženy Slančíkovej-Timravy v Lučenci poukázal na vplyv Apponyiho školských zákonov na školy v Novohrade a na odraz uhorskej školskej politiky v regionálnej tlači. PhDr. Milan Šišmiš st. z Trenčianskeho múzea v Trenčíne sa zaoberal vo svojom referáte Evanjelickou ľudovou školou v Trenčíne v rokoch 1848-1913. PhDr. Mgr. Libor Bernát, CSc. z Materiálovotechnologickej fakulty Slovenskej technickej univerzity v Trnave predstavil prítomným činnosť Učiteľského ústavu v Kláštore pod Znievom v službách maďarizácie. Učiteľské ústavy v Prešove v druhej polovici 19. a začiatkom 20. storočia a ich pôsobenie rozobral vo svojom príspevku doc. PhDr. Eduard Lukáč, PhD. z Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Dr. Michalička a PhDr. Daniela Vaněková z Múzea školstva a pedagogiky sa zaoberali vo svojom vystúpení výchovou a vzdelávaním na učiteľských ústavoch na území Slovenska (Spišská Kapitula, Kláštor pod Znievom, Modra, Spišská Nová Ves, Levice, Lučenec a Revúca) na príklade vyučovania v slovenskom jazyku. O oslavách 300. výročia narodenia Jána Amosa Komenského, konaných v Turčianskom Svätom Martine roku 1892 ako o prejave požiadavky národnej vzdelanosti a súčasne národnej identity, hovoril v rovnomennom referáte Mgr. Peter Macho, PhD. z Historického ústavu SAV. Prostredníctvom prameňov k dejinám výchovy detí v škole na prelome 19. a 20. storočia, zápisník školskej stolice v Šahách, oboznámila prof. PhDr. Viera Žbirková z Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre prítomných s výchovnými a vzdelávacími metódami a každodenným živo-tom školy na prelome storočí. Svoju prednášku doplnila videozáznamom rozhovoru s takmer storočnou pani učiteľkou Krázelovou.

Univerzitnú knižnicu zastupovali na konferencii pracovníčky kabinetu retrospektívnej bibliografie Katarína Pekařová a Mgr. Bronislava Svobodová. Predstavili účastníkom výročné správy škôl ako významný prameň k výskumu dejín školstva a vzdelanosti na území Slovenska a oboznámili prítomných s doterajšími knižnými i on-line výsledkami prác a s budúciimi úlohami v oblasti bibliografického spracovávanía výročných správ škôl.

Rokovanie uzavreli príspevky PhDr. Daniely Kodajovej z Historického ústavu SAV o učiteľkách a nelichotivom stave ženského vzdelávania na Slovensku v druhej polovici 19. storočia. Ako posledná vystúpila s referátom PhDr. Ľubica Káznerová, CSc. z Historického ústavu SAV, v ktorom v krát-

kosti načrtla stav slovenského školstva v prvých povojnových rokoch a hlavné úlohy, pred ktorými po roku 1918 školstvo stálo (slovakizácia existujúcich škôl, budovanie a zriaďovanie nových slovenských škôl a unifikácia českého a slovenského školstva).

Na záver usporiadatelia poďakovali prítomným za ich podiel na úspešnom priebehu podujatia a vyslovili záujem o budúcu spoluprácu.

Bronislava Svobodová

OD „DEUTSCHE BÜCHEREI“ K NEMECKEJ NÁRODNEJ KNIŽNICI

V Nemecku myšlienka vytvorenia národnej knižnice vznikla dosť neskoro. V poslednom desaťročí 18. storočia, keď francúzske vojská okupovali nemecké územie, neexistovala tam žiadna centrálna knižnica, ktorá by sa mohla premeniť na národnú inštitúciu. Víťazstvo nad Francúzmi v roku 1871 spečatilo znovuzjednotenie Nemecka, ale trvalo ešte štyri desaťročia, kým bola nastolená otázka ústrednej konzervačnej knižnice.

Význačný pokus sa uskutočnil v polovici 19. storočia. Lídri nemeckej revolúcie vytýčili plán na vytvorenie národnej knižnice a prijali malú zbierku kníh ako základ prípadnej „ríšskej knižnice“. Ale s rozpustením národného zhromaždenia sa tieto plány prechodne zastavili a knihy boli odovzdané v roku 1855 Nemeckému národnému múzeu v Norimberku. Po zjednotení Nemecka Bismarckom nový parlament schválil v roku 1874 ríšsky tlačový zákon, ktorý oprávňoval nemecké krajiny stanoviť vlastné podmienky povinného výtlačku, následkom čoho bolo zastavené vytváranie zbierky, ktorá by zahŕňala všetky nemecké publikácie. Samotná myšlienka jedinej národnej knižnice nebola prijateľná pre mnoho nemeckých krajín, pretože sa dotýkala ich výsad v oblasti kultúrnej autonómie. V nasledujúcich rokoch bolo predložených viacero návrhov; najpresvedčivejší vyzýval na premenu kráľovskej knižnice v Berlíne na národnú knižnicu pre celé Nemecko. Avšak žiaden z týchto projektov nemal úspech.

Lipsko: „Deutsche Bücherei“

Po 40-ich rokoch neplodných diskusií, hlavní predstavitelia knižníc sa v roku 1910 rozhodli vziať vec do vlastných rúk. Asociácia nemeckých vydavateľov a knihárov dokázala presvedčiť mesto Lipsko, tradičné srdce nemeckého knižného priemyslu, aby poskytlo dar vo forme miesta, kde by sa dala postaviť monumentálna budova a vláda Saska prisľúbila finančnú pomoc pri jej výstavbe. Na základe týchto predpokladov bola 3. októbra 1912 podpísaná zakladajúca listina „Deutsche Bücherei“. Asociácia financovala časť nákladov a zaviazala sa vziať si na seba náklady na správu novej knižnice.

Poslaním novej inštitúcie bolo zbierať všetky nemecké publikácie, ktoré vyšli po 1. januári 1913 a poskytovať o nich bibliografické informácie. Nakoľko „Deutsche Bücherei“ nebola oficiálnou nemeckou národnou knižnicou, závisela, čo sa týkalo povinného výtlačku, od dobrej vôle vydavateľov. Knižnica sa rozhodla zakúpiť aj zahraničné publikácie v nemeckom jazyku. Majestátna budova, ktorú navrhol architekt Oskar Pusch, bola pri

svojom dokončení v roku 1916 oslavovaná ako „jedna z najkrajších a najfunkčnejších knižníc v krajine“.

Po prímerí v roku 1918 a porážke Nemecka, musela knižnica čeliť ťažkým časom. Mierová konferencia vo Versailles, pokladajúc Nemecko za jediného zodpovedného za konflikt, uložila krajine zdrvivúce ekonomické reparácie. Politické strany, ktoré boli donútené prijať mierovú zmluvu, sa trápili spormi medzi sebou, sociálna nespokojnosť narastala, nezamestnanosť bola hrozivá, finančný systém v rozklade. Situácia sa zhoršila počas veľmi rýchle postupujúcej inflácie v rokoch 1922-1923, ktorá ruinovala všetky verejné rozpočty.

Nemecká vláda prišla na pomoc knižnici a poskytla subvencie na zaplatenie miezd a nákladov na prevádzku. Aj keď sociálno-ekonomická situácia sa po menovej reforme roku 1923 zlepšila, správa knižnice musela počas zvyšku desaťročia zredukovať svoje ciele, čo sa týka zbierok a služieb. V roku 1931, keď svetová ekonomická kríza zasiahla Nemecko, „Deutsche Bücherei“ pristúpila na to, aby ju pri publikovaní národnej bibliografie nahradila Asociácia.

V roku 1933, po uchopení moci nacistami, prešla „Deutsche Bücherei“ spod Ministerstva vnútra pod Ministerstvo propagandy, vedené Göbbelsom. Na základe jeho direktív boli vytvorené v knižnici komisie nacistickej strany NSDAP /Národnosocialistická nemecká robotnícka strana/, aby aplikovali stranícke direktívy v oblasti kultúry. Vláda veľmi rýchlo donútila všetky štátne inštitúcie podrobiť sa línii a akceptovať personál politicky spoľahlivý, aj keď nekompetentný.

Dekrét z roku 1935 zaviazal všetkých vydavateľov a združenia odovzdávať svoje publikácie knižnici, z čoho vyplývalo pridelenie copyrightu ako protihodnota povinného výtlačku. Od roku 1937, knihy považované za neprijateľné, boli odstránené z hlavného fondu a stali sa neprístupnými. V roku 1940 vláda prijala zákon, ktorý premenil „Deutsche Bücherei“ na verejnú inštitúciu a oslobodila tak Asociáciu od prispievania na jej financovanie. O dva roky neskôr rozšírila dokumentárny dosah knižnice direktíva; na jej základe do fondu mali byť zahrnuté germaniká, preklady nemeckých diel v cudzom jazyku alebo zahraničné publikácie týkajúce sa Nemecka. V roku 1943 boli do fondu zahrnuté partitúry a rytiny.

Od roku 1943 boli nemecké mestá masívne bombardované spojencami a Lipsko sa stalo jedným z ich cieľov. Viac ako milión 600 000 zväzkov bolo ukrytých v jaskyniach a v ťažných šachtách. Budova bola viackrát zasiahnutá a v januári 1944 musela správa zredukovať svoje aktivity na minimum. Služby pre verejnosť boli prerušené až do konca vojny.

Za tridsať rokov svojej existencie sa „Deutsche Bücherei“ stala treťou knižnicou v krajine, za štátnymi knižnicami Pruska a Bavorska. Žiadna iná

nemecká knižnica nemohla s ňou súperiť, čo sa týka bohatstva jej súčasných zbierok.

V máji roku 1945, v Nemecku, okupovanom štyrmi spojeneckými mocnosťami, boli životné podmienky v mestách mizerné. Vydavatelia i pracovníci knižného priemyslu sa stretávali s ohromnými ťažkosťami. Nedostatok papiera a problémy so získavaním povolenia od predstaviteľov okupačných mocností boli kameňom úrazu pri väčšine práce.

V novembri 1945 „Deutsche Bücherei“ mohla znovu začať poskytovať svoje služby verejnosti, ale kvôli obchodným obmedzeniam medzi štyrmi okupačnými zónami dostávala málo kníh od vydavateľov. V západných zónach bola najnaliehavejšou úlohou rekonštrukcia zničených alebo poškodených knižníc.

Frankfurt nad Mohanom: „Deutsche Bibliothek“

Pretože Lipsko, situované v sovietskej zóne, bolo izolované od ostatných troch zón, úsilie o reorganizáciu knižného obchodu na západe vyústilo do myšlienky vytvorenia novej ústrednej knižnice vo Frankfurte nad Mohanom. Tento zámer sa konkretizoval v roku 1946, keď riaditeľ mestskej knižnice vo Frankfurte, so súhlasom skupiny veľkých vydavateľov, vyvinul iniciatívu smerujúcu k vytvoreniu konzervačnej západonemeckej knižnice v meste. Predstavitelia Frankfurtu súhlasili s tým, že budú financovať knižnicu a poskytnú jej personál. Akt vzniku novej inštitúcie, nazvanej „Deutsche Bibliothek“, bol podpísaný 4. novembra 1946. Bola poverená zbierať všetky knihy, publikované v Nemecku od roku 1945 a svoju činnosť začala so zbierkou 14 000 titulov. Od tohto dátumu existovali vedľa seba na nemeckom území dve konzervačné knižnice s podobnými úlohami i službami, obe publikujúce národnú bibliografiu so skoro identickým obsahom.

V máji 1947, „Deutsche Bibliothek“ bola podľa zákona premenená na inštitúciu financovanú mestom Frankfurt a štátom. S menovou reformou v roku 1948 a so vznikom NSR na jeseň 1949 sa ekonomická a sociálna situácia v Západnom Nemecku stala prakticky normálnou. Všetky obchodné obmedzenia boli odstránené a knižný obchod znovu nabral svoj pravidelný rytmus. Vydavatelia odteraz posielali jeden výtlačok každej novej publikácie knižnici vo Frankfurte. Povinné výtlačky predsa však zostávali dobrovoľnými, nakoľko knižnica nemala oficiálny štatút národnej knižnice a knihy preto nemohli byť vybavené copyrightom. Štatút zariadenia sa zmenil v roku 1953: knižnica sa stala nadáciou, v ktorej štát Hessensko a NSR boli akcionármi. V roku 1959 už bola príliš malá pre svojich 480 000 zväzkov a presťahovala sa do budovy v meste postavenej na mieru špeciálne pre ňu.

So založením NDR na jeseň 1949 bola roztržka medzi oboma štátmi dokonaná. Východonemecká vláda silno podporovaná Sovietskym zväzom viedla politiku ideologickej a ekonomickej separácie založenej na soviets-

skom modeli. Knižný obchod neunikol účinkom tejto politiky. Sloboda vyjadrovania, základný princíp západnej demokratickej spoločnosti, bol jej prvou obeťou. Všetky inštitúcie museli byť poslušné voči štátnej ideológii, kontrolovanej jednou stranou. Vyžadovala sa vernosť socializmu a profesionálna kariéra bola podmienená straníckou príslušnosťou. Vláda sa rozhodla rozdeliť úlohy národnej knižnice medzi dve inštitúcie, ktoré sa vzájomne doplňovali: „Deutsche Bücherei“ – konzervácia a bibliografia a Štátna knižnica v Berlíne – výskum.

Povinný výtlačok

Zatiaľ čo väčšina vydavateľov zo Západu dávala dobrovoľne jeden exemplár každej knihy do knižnice v Lipsku, východonemeckí činitelia nedoporučovali svojim vydavateľom, aby urobili to isté. V roku 1955 východonemecká vláda nariadila dekrétom všetkým vydavateľom NDR, aby zasielali exempláre výtlačkov do Lipska. Na Západe bola otázka povinného výtlačku vyriešená až v roku 1969, keď parlament odhlasoval zákon, podľa ktorého sa z knižnice vo Frankfurte stala národná knižnica financovaná z federálneho rozpočtu. Od tej doby, všetci vydavatelia boli povinní zasielať svoje nové publikácie do „Deutsche Bibliothek“. Zároveň všetky spolkové krajiny odhlasovali regionálny povinný výtlačok.

V januári 1966 knižnica vo Frankfurte začala s automatizovanou katalogizáciou národnej bibliografie. O päť rokov neskôr knižnica v Lipsku urobila to isté. Začiatkom sedemdesiatych rokov, vo chvíli, keď sa priepasť medzi oboma štátmi ešte prehĺbila, východonemecká vláda nariadila, vždy, keď to bolo možné, nahradiť slovo „nemecký“ výrazom „z Nemeckej demokratickej republiky“, aby tak ešte zdôraznila národné rozdelenie. Obmedzila tiež prístup k určitým fondom alebo do určitých oddelení – tie boli vyhradené pre vybraných používateľov, to znamená pre stúpenčov systému. Nakoľko sklady knižnice v Lipsku boli už naplnené, začala sa stavať nová budova, ktorú otvorili v roku 1982 a kde našlo svoje miesto asi 4,3 milióna zväzkov.

Spojenie dvoch národných knižníc: „Deutsche Bibliothek“

Po páde berlínskeho múru v novembri 1989, sa plány na spojenie dvoch národných knižníc stali reálnymi v rámci procesu znovuzjednotenia krajiny. Na jar 1990 vyústili do spojenia dvoch inštitúcií do jedného nového celku nazvaného „Die Deutsche Bibliothek“, DDB. Prídavné meno „národná“, ktoré navrhovali kolegovia z Lipska, odmietli veľké západné knižnice, ktoré považovali názov Nemecká národná knižnica za príliš nacionalistický. DDB oficiálne vznikla 3. októbra 1990, koncom procesu znovuzjednotenia, so svojimi samostatnými jednotkami: „Deutsche

Bibliothek“ vo Frankfurte, „Deutsche Bücherei“ v Lipsku a Nemeckým hudobným archívom, ktorý vznikol v Berlíne v roku 1970. DDB prevzala funkcie národnej knižnice, zabezpečuje zhromažďovanie, dlhodobú konzerváciu a metodickú dokumentáciu všetkých nemeckých a germanofónnych publikácií od roku 1913.

V mesiacoch, ktoré nasledovali po znovuzjednotení, DDB musela definovať svoje poslanie a predstaviť vnútornú organizáciu. Výsledkom bolo rozdelenie práce medzi jednotlivé pracoviská. Aby sa vyhlo duplicity, Lipsku pripadli publikácie pochádzajúce z východných krajín a Frankfurtu zo západných krajín. Frankfurt bol určený ako administratívne a informatické centrum, tvorca národnej bibliografie a miesto zhromažďovania diel autorov, ktorí žili v exile počas obdobia nacizmu /1933 – 1945/. V Lipsku je múzeum knihy a fondy venované holocaustu. Hudobný archív v Berlíne zhromažďuje partitúry, nahrávky a všetky publikácie venované hudbe.

Čo sa týka povinného výtlačku, každý nemecký vydavateľ je povinný zaslať dva exempláre každej publikácie do DDB. Obe knižnice dostanú po jednom exemplári na uchovanie. Všetky publikácie nachádzajúce sa v skladoch možno študovať, ale len prezenčne. Nakoľko množstvo kníh a novín stále narastá a požiadavky na nevyhnutné doplnkové skladové priestory sú značné, v roku 1997 bola otvorená nová budova vo Frankfurte a začala dlho odkladaná rekonštrukcia budovy v Lipsku.

Na prelome tisícročia sa stala DDB najdôležitejšou knižnicou v Nemecku, s asi 22,2 miliónmi dokumentov, z čoho 13,2 v Lipsku, 7,8 vo Frankfurte a 1,2 milióna v Berlíne. Plní základné poslanie národnej knižnice a zohráva úlohu koordinátora pre medzinárodné otázky, týkajúce sa knižníc.

Aj vďaka medzinárodnej spolupráci pomaly vznikala myšlienka dať knižnici medzinárodne ľahšie pochopiteľný názov ako DDB. Odborníkom sa podarilo presvedčiť spolkového sekretára pre kultúru, čo je miesto v kabinete spolkového kancelára, že zmena mena by bola priaznivá pre imidž a medzinárodný štatút knižnice. V roku 2004 vláda nakoniec schválila nielen zmenu názvu knižnice, ale rozšírila aj jej dokumentačné úlohy.

Ale keď sa návrh dostal do parlamentu, viaceré spolkových krajín sa postavilo proti, so zdôvodnením, že „národná“ knižnica by len podkopávala kooperačné úsilie dvoch ďalších vedeckých knižníc v Berlíne a v Mníchove. Okrem toho, kritici zdôraznili, že DDB plní len čiastočne úlohy národnej knižnice, pretože zhromažďuje knihy len od roku 1913 a neuchováva žiadnu historickú zbierku. /Akvizícia historických publikácií a dokumentov, ktoré tvoria národné dedičstvo, je v Nemecku zabezpečená skupinou piatich veľkých vedeckých knižníc. Pre obdobie 1450 – 1600 je to Štátna bavorská knižnica v Mníchove, 1601 – 1700 knižnica vo Wolfenbutтели, 1701 – 1800 Univerzitná a štátna knižnica v Göttingene, 1801 – 1870 Univerzitná knižnica vo Frankfurte, 1871 – 1912 Pruská štátna knižnica v Berlíne. Tieto

knížnice, podporované nadáciou Volkswagen, sa delia o zhromažďovanie nemeckých kníh publikovaných od vynájdenia kníhtlače až do roku 1912./ Podozrievali Frankfurt, že chce zaujať pozíciu leadera a tak dominovať nad ostatnými inštitúciami.

Nemecká národná knižnica

Zákon bol vrátený do kultúrnej komisie Bundestagu na ďalšie skúmanie, ale demisia Schröderovej vlády na jeseň 2005 zabránila jeho prijatiu. Koalícia vedená prvou ženou kancelárkou v nemeckej histórii, Angelou Merkelovou, predložila text zákona znovu a ten prešiel bez ťažkostí a veľkých diskusií na jar 2006. Od 22. júna 2006 má Nemecko Nemeckú národnú knižnicu – Deutsche Nationalbibliothek /DNB/, ovšem okrem odbornej verejnosti zmenu názvu skoro nikto nezaregistroval.

Pre DNB je v každodennom živote dôležitejšie, že nová úloha, zhromažďovanie a kompletné uchovávanie elektronických zdrojov, vyžaduje navyšenie prostriedkov. S počítačovou revolúciou je DNB na najlepšej ceste stať sa najväčším poskytovateľom elektronických zdrojov. Na druhej strane, iniciatíva Googlu, ktorá chce digitalizovať celé fondy veľkých knižníc vo svete a umožniť prístup ku všetkým významným textom, vyvolala otázku materiálneho uchovávania kníh, ktorá sa zdá byť bezúčelná. Keď si pomyslíme na enormný ročný nárast kníh, brožúr, novín v DNB a na luxus, ktorý predstavuje uchovávanie dvoch exemplárov každej nemeckej publikácie naveky, musíme si položiť otázku, či vláda bude ešte dlho ochotná nekonečne financovať neprestávajúcu potrebu nových priestorov, ktoré požaduje jej národná knižnica.

GABEL, Gernot U. De la Deutsche Bücherei a la Deutsche Nationalbibliothek. (Od "Deutsche Bücherei" k Nemeckej národnej knižnici). *Bulletin des bibliothèques françaises*, 2007, č. 1, s. 106-109.

Preložené z francúzštiny
(upravené a krátené)

K PORTRÉTU ANTONA BERNOLÁKA

Autor životopisu a editor listov Martina Hamuljaka Augustín Maťovčík upozornil pred časom vo viacerých príspevkoch slovenskú odbornú verejnosť na dva Hamuljakovi adresované listy z roku 1843, ktoré svedčia o jeho snahe uviesť portrét Antona Bernoláka.¹⁾ Objavenie týchto listov je od roku 1851, keď uviesť Bernolákovho portrétu prisľúbil, ale napokon neuskutočnil Andrej Radlinský²⁾, prvou konkrétnou stopou, ktorá by mohla nasvedčovať, že autentický portrét Antona Bernoláka kedysi skutočne existoval. Aj A. Maťovčík ich takto interpretuje a predpokladá, že i portrét, ktorý chcel uviesť Radlinský, bol ten istý, čo sa spomína v listoch z Hamuljakovej pozostalosti.³⁾

Je dostatočne známe, že všetky doterajšie snahy nájsť autentický Bernolákov portrét boli neúspešné. Bernolákov dielo má však v slovenských dejinách taký zásadný význam, že pre národnú ideológiu a jej prezentovanie sa jeho postava stala symbolom, ktorý bolo treba aj vizuálne stvárniť a táto potreba je stále aktuálna, či už ide o ilustrácie učebníc dejepisu a literatúry alebo rôzne výstavy, pomníky a pod.

Prvý známy pokus o stvárnenie Bernolákovej podoby (kresbu J. Hrdličku), uviesť v roku 1895 v druhom zväzku Osvaldovho *Tovaryšstva* Jozef Kohuth.⁴⁾ Z tejto kresby vychádzal aj drevoryt G. Morelliho, uviesť v roku 1898 ako ilustrácia state Sama Czambela o slovenskej literatúre v reprezentačnom diele *Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild*.⁵⁾

Mocným impulzom pre výtvarníkov sa stali oslavy 150. výročia vydania Bernolákovej *"Dizertácie"* a *"Ortografie"* v roku 1937. V tomto období vzniklo viacero pomníkov (v Trnave od J. Koniarka, v Bratislave a v Nových Zámkoch od J. Pospíšila, v Bernolákove-Čeklisi od F. Motošku, v Slanici od M. Machalu) i maľby A. Kováčika. Portrét od Andreja Kováčika sa stal popri už spomínanej kresbe J. Hrdličku z *Tovaryšstva* najčastejšie uviesť Bernolákovou podobizňou, z týchto dvoch portrétov viackrát vychádzala aj väčšina neskorších pokusov o stvárnenie jeho podoby. Ich prehľad uviesť v roku 1987 a 1998 Pavel Horváth.⁶⁾ Bernolákovské výročia v 90. rokoch dali vzniknúť jeho bustám v Nových Zámkoch a v Senci, neskôr pribudli sochy v Žiline, Bratislave a i., jeho podobizeň sa objavila na 200-korunovej bankovke.

Vráťme sa však k listom o Bernolákovom portréte z Hamuljakovej pozostalosti. Podľa interpretácie editora A. Maťovčíka listy majú jednoznačne potvrdzovať, že hodnoverný portrét Antona Bernoláka v 40. rokoch 19. storočia skutočne existoval. Mal ho nájsť v Komárne Ján Kollár, pisatelia listov z roku 1843 uviesť svedectvá, ktoré mali potvrdiť jeho pravosť.⁷⁾

K tejto záležitosti máme však aj iné svedectvo, ktoré A. Mařovčik nespomína. V *Národných novinách* z 9. apríla 1904 uverejnil Jozef Podhradský, ktorý bol krátko pred revolúciou 1848-49 kaplánom a po Kollárovom odchode do Viedne jeho nástupcom na evanjelickej fare v Pešti⁸⁾, svedectvo o neúspešnej Kollárovej snahe nájsť Bernolákovu podobizeň: *"Nedalo Kollárovi pokoja, bol by mal rád aspoň Bernolákovu podobizeň. Písal na všetky strany o to, ale bez úspechu. Konečne vybral sa sám do Nových Zámok, kde žil a zomrel Bernolák. Z chalupy do chalupy hľadal jeho obraz; zvrtoľ aj do okolitých dedín. Nadarmo. Nenašiel. Len tamejší ľud rozprával potom, že tam chodil ten veľký pansláv z Pešti a hľadal z dom do domu Bernolákov obraz ..."*⁹⁾ Aj keď toto svedectvo treba brať s rezervou (Podhradský o tom mohol počuť od samotného Kollára niekedy pred rokom 1849, článok by potom uverejnil s vyše polstoročným odstupom), predsa len dáva podnet na spochybnenie jednoznačnej interpretácie údajov listov z Hamuljakovej pozostalosti.

Z listov sa dá vyvodiť, že Ján Kollár bol niekedy v roku 1843 v Nových Zámokoch overovať pravosť Bernolákovho portrétu, ktorý našiel v Komárne u jeho "vnučky". Kollár pravdepodobne o náleze informoval M. Hamuljaka. Ten sa chystal obraz uverejniť, predtým si však chcel nechať potvrdiť Kollárove údaje. Požiadal teda listami z konca novembra 1843 novozámockého farára Jozefa Černáka a komjatického farára Karola Keszelborna spolu s jeho kaplánom Ondrejom Cabanom o potvrdenie pravosti a prípadné bližšie údaje o tejto podobizni.

Čermákova odpoveď priniesla svedectvo o pravosti portrétu od bývalého novozámockého richtára a "dôverného priateľa domu Antona Bernoláka" Štefana Pavlíka, ktorý *"nakolko si spomína, ho častejšie vídal ešte za života Antona Bernoláka a vyhlasuje, že obraz, ktorý bol odovzdaný do dedičstva milej vnučky, je celkom verný a úplne sa zhoduje so svojím originálom."*¹⁰⁾

Podobne v Cabanovom liste: *"Čo se původnosti, hodnovernosti prečenej podobizni týče, svedectví je jednohlasně v Zámku od všech, kteří ho znali, ai obraz jeho vídali, že dobře z ličnosti a táhí nebohého Bernoláka se zrovnáva. Starí moj pán principal znal nekdi dobře nebohého, i obraz ten vídával, a nakolko oko jeho vtedi ešte – v Trnave, kdiž Bernolák tajemníkem bil - i bistřejšie bolo, v obraze tom bi vždi živého Bernoláka neomilně poznávalo."*¹¹⁾

Z listov by teda malo naozaj jednoznačne vyplývať, že začiatkom 40. rokov 19. storočia ešte skutočne existoval hodnoverný Bernolákov portrét. Podľa svedectva K. Keszelborna mal zobrazovať Bernoláka z obdobia jeho pobytu v Trnave alebo aj mladšieho, teda najviac 29-35 ročného. Treba však brať do úvahy, že obe svedectvá vznikli 30 rokov po Bernolákovskej smrti a viac ako 50 rokov po predpokladanom vzniku portrétu.

Ak by portrét pochádzal z obdobia Bernolákovho trnavského pobytu (1791-1797), mohli by sme za jeho možného autora s veľkou pravdepodobnosťou pokladať niektorého z maliarov, pôsobiacich v tom čase v Trnave, napr. Jozefa Zanussiho (1737-1818), ktorý je popri svojich sakrálnych maľbách známy aj ako autor niekoľkých portrétov cirkevných hodnostárov¹²⁾ alebo Andreja Zellingerera (1738-1805), ktorý tiež začínal ako maliar portrétov. ^{12a)} Ak by to bolo tak, nemožno vylúčiť, že tvár mladého Bernoláka by mohla byť v komparze niektorého z ich oltárnych obrazov. To sme však zašli príďaleko.

Pochybnosti vzbudzuje neskoršie Podhradského svedectvo o neúspechu Kollárovej snahy nájsť Bernolákov portrét ako aj to, že Hamuljak napokon portrét napriek uvedeným svedectvám o jeho pravosti neuverejnil, ani sa o ňom v zachovanej korešpondencii nezmieňuje. Rozptýliť by ich mohlo overenie ďalších okolností nálezu údajného Bernolákovho portrétu, napr. kto bola oná Bernoláková "vnučka", u ktorej (alebo jej príbuzných) v Komárne Kollár spomínaný obraz našiel. Z Bernolákovho testamentu poznáme tri "vnučky" (vlastne netere): Apolóniu, dcéru Bernolákovkej sestry Júlie a Imricha Klinovského a ďalej Júliu a Františku, dcéry Bernolákovkej sestrenice po matke Kataríny Timčákovej, vydatej za Juraja Intibusa. Po Bernolákovej smrti sa v Nových Zámkoch Apolónia Klinovská vydala za Ferdinanda Merkliho, Júlia Intibusová za Jána Škopala a Františka asi zostala slobodná.¹³⁾ Ktorá z nich žila okolo roku 1843 v Komárne? Aký príbuzenský vzťah k Bernolákovi mal jeho ďalší "vnuk", topolčiansky farár Svidran, spomínaný v Cabanovom liste? ¹⁴⁾

Už samotné označenie "vnučka" navodzuje isté pochybnosti. Za "pravnuka" Antona Bernoláka sa totiž vo venovaní druhého ročníka "Pokladov kazateľského rečníctva"¹⁵⁾ sám označil aj Andrej Radlinský, pochádzajúci po matke z inej (nezemianskej) vetvy slanických Bernolákovcov, ku ktorej patrila aj jeho strýko Jozef Bernolák, spolupracovník M. Hamuljaka a J. Kollára v peštianskom Spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej.¹⁶⁾ Zdá sa, že povedomie o príbuzenských vzťahoch nebolo medzi potomkami Bernolákovských rodín v polovici 19. storočia vždy dosť jasné. Pochybnosti zostanú, kým sa nevytlúči takýto pôvod "komárňanskej stopy". Ako v recenzii Maťovčíkovho zborníka *"Slovenské národné obrodenie v kultúre a literatúre"* (Dolný Kubín, 1993) naznačil J. Tibenský,¹⁷⁾ tu by mohlo byť aj vysvetlenie, prečo Hamuljak a neskôr ani Radlinský sľubovanú Bernolákovu podobizeň napokon nevydali. Samozrejme, príčinou mohol byť aj nedostatok finančných prostriedkov, ako predpokladá Pavel Horváth.¹⁸⁾

Predpokladajme však, že autentický Bernolákov portrét skutočne existoval a že to bol ten, ktorého pravosť potvrdili spomínané listy z roku 1843 v Hamuljakovej pozostalosti. Kde by tento obraz mohol byť teraz, keby sa nejakým spôsobom zachoval?

Z viacerých možností si preberme tri ako-tak nádejné:

- a) Kollár mohol získať obraz v Komárne od Bernolákovej "vnučky" alebo jej príbuzných a darovať ho Hamuljakovi, aby ho tento mohol dať reprodukovať a uverejniť. Vtedy by bolo možné hľadať ho na miestach, kde je alebo bola uložená Hamuljakova pozostalosť (Matica slovenská v Martine, Slovenské národné múzeum v Martine, biskupský úrad v Banskej Bystrici, bývalé župné múzeum v Nitre a pod.)¹⁹⁾;
- b) Kollár získal obraz a ponechal si ho. Vtedy by bolo potrebné podobne preskúmať, čo sa zachovalo z Kollárovej pozostalosti;
- c) Kollár (Hamuljak) musel obraz vrátiť pôvodným majiteľom. Ak by ich bolo možné identifikovať, bolo by treba preskúmať, čo sa zachovalo z ich pozostalosti.

Samozrejme, tieto možnosti sú skôr teoretické, pravdepodobnosť nájdenia Bernolákovho obrazu je v skutočnosti minimálna. Možno by ešte stálo za to, využiť archívne a dokumentačné zdroje našich galérií a múzeí, napr. "Generálny katalóg portrétov" v SNM, čiastočne publikovaný D. Učníkovou²⁰⁾ a medzi neidentifikovanými portrétmi z konca 18. storočia výtýpovať tie, ktoré by dobou a miestom vzniku, vekom a oblečením zobrazenej postavy, príp. inak zodpovedali tomu, čo vieme o hľadanej Bernolákovej podobizni. Pri veľkom šťastí by sa možno medzi nimi našiel taký, o ktorom by sa s väčšou-menšou pravdepodobnosťou dalo predpokladať, že je to náš hľadaný portrét.

Pred rokmi uverejnil Literárny týždenník pod názvom "*K totožnosti Bernolákovej podobizne*" príspevok Márie Vyvíjalovej, poprednej znalkyne Bernolákovho života a diela.²¹⁾

V článku, polemizujúcom s P. Horváthom i A. Maťovčíkom, sa autorka snažila dokázať, že predlohou podobizne, ktorú uverejnil J. Kohuth v II. zväzku Osvaldovho "*Tovaryšstva*"²²⁾, bol autentický portrét Antona Bernoláka. M. Vyvíjalová predpokladala, že tento portrét sa v roku 1895 nachádzal v Budapešti, kde podľa neho vyhotovil "perokresbu" umelecký kresliar Hrdlicka a túto kresbu pre tlačiaru Salvu, u ktorého sa Tovaryšstvo tlačilo, odfotografoval "fotografista Cs.A."

Ďalej sa v článku tvrdilo, že originálny Bernolákov portrét bol v Budapešti ešte v roku 1898, keď mal byť predlohou ďalšej Bernolákovej podobizne, "perokresby" od G. Morelliho, uverejnenej v reprezentačnom diele "*Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild*" vo zväzku venovanom Hornému Uhorsku ako jedna z ilustrácií state Sama Czambela o slovenskom jazyku a literatúre.²³⁾ Dôkazom tohto tvrdenia mala byť údajne vyššia umelecká úroveň Morelliho "perokresby."

A. Maťovčík a P. Horváth konštrukciu M. Vyvíjalovej odmietli a pokiaľ viem, ani jej autorka sa k tejto téme už nevrátila. Problematické tvrdenia však nie sú iba v jej spomínanom článku. Pokúsím sa na ne poukázať a načrtnúť pravdepodobnejší obraz okolností vzniku uvedených podobizní.

Prvý problém spočíva v nesprávnej identifikácii techniky vyhotovenia kresby a výroby štočku, ďalšie v chybnom dešifrovaní signatúry výrobcu štočku a nesprávnom určení miesta, kde boli kresba i štočok vyhotovené: Portréty Bernoláka a iných dejateľov v *Tovaryšstve* nie sú perokresby, na ich vyhotovení sa nepodieľal "fotografista Cs.A." a neboli vyhotovené v Budapešti.

Podobizne v *Tovaryšstve* a štočky (alebo aj klišé), z ktorých sa tlačili, boli vyhotovené dnes už takmer zabudnutou reprodukčnou technikou, používanou najviac v období od začiatku 80. do polovice 90. rokov XIX. storočia, kým ju nevytlačila progresívnejšia autotypia. Ilustrácie, vyhotovené touto technikou, sú charakteristické rozkladom poltónov do nepravidelných bodov (zrín); pripomínajú kriedovú kresbu alebo kriedovú litografiu. Princíp ich vyhotovenia spočíval v tom, že poltónové obrázky (najčastejšie portréty), ktoré bolo treba reprodukovať, prekreslili zruční kresliari masťou litografickou kriedou na zrnitý autografický (tiež pretlačový) papier; takto vyhotovená zrnitá kresba bola priamo pretlačená na zinkovú platničku, z ktorej odleptaním netlačiacich plôch vznikol štočok (klišé). Štočok, pripevnený na drevenú doštičku, sa použil pri zostavovaní tlačovej formy pre tlač z výšky (kníhtlač). Uvedená technika výroby štočkov bývala niekedy označovaná slovom chemigrafia alebo zinkografia; tieto pomenovania však nie sú dosť jednoznačné, používajú sa i v inom, širšom význame. Výstižné by hľadám mohlo byť označenie slovným spojením "zinkografia z pretlače."²⁴⁾

Koncom 19. storočia v tlačiarňach ešte nebolo bežné, aby sa tu vyrábali aj kovové štočky – vydavatelia a redaktori si ich museli objednávať v špecializovaných grafických závodoch. Medzi prvé, najznámejšie a Slovensku geograficky najbližšie patrila firma "C. Angerer & Göschl" vo Viedni, neskôr k nim pribudli aj iní výrobcovia, napr. v Prahe Vilím, Husník & Häusler, v Budapešti Weinwurm a i.

Firma Angerer & Göschl²⁵⁾, založená v roku 1870 fototechnikom Karlom Angererom (1838-1916), od roku 1873 s účasťou Angererovho švagra Alexandra Göschla (zomrel roku 1900), mala veľmi dobrú povesť, dodávala kvalitné kovové štočky záujemcom nielen v celej monarchii, ale aj v ďalších krajinách. Samotný Karl (Carl) Angerer bol priekopníkom fotomechanickej reprodukcie, pre ktorú používal označenie "fototypia" (neskôr sa toto slovo používalo v inom význame). Pri tomto postupe sa reprodukována perová predloha (tiež "perovka" – kresba zložená z rovnako tmavých čiar alebo plôšok) fotograficky preniesla na zinkovú platňu,

pokrytú citlivou vrstvou. Osvetlené miesta zostali nerozpustné vo vode, po vyzvolaní vodou bolo možné neosvetlené miesta odleptať a vyrobiť štočok.²⁶⁾

V grafickom závode Karla Angerera sa vyrábali aj štočky pre tlač pôsobivých poltónových ilustrácií, vyhotovených vyššie popísanou technikou kresby na zrnitom pretlačovom papieri. Pre tento spôsob reprodukcie zaviedol Angerer označenie "chemigrafia"²⁷⁾ (v polygrafickej terminológii sa týmto slovom neskôr označovala výrobňa a proces výroby leptaných štočkov).

Väčšina jeho štočkov je signovaná značkou firmy (mená "C.Angerer & Göschl", "Angerer & Göschl", prípadne iba charakteristický monogram z prelínajúcich sa písmen "CA") a skratky použitého postupu – "ph" pre "fototypie" (neskôr i autotypie) a "ch" pre "chemigrafie". (Na portrétoch v Tovaryšstve II z roku 1895 sa vyskytuje značka "CA ch" a nie "Cs A ph"!).

Nepodarilo sa mi zistiť, či prekresľovanie objednaných portrétov na zrnitý papier Angererova firma zadávala ustálenému okruhu voľných umelcov, pôsobiacich vo Viedni alebo či týchto kresliarov priamo zamestná-

Pavel Mudroň.
Kreslil Ján Vilímek vo Viedni.

Dr. Bohuslav Sulck.

vala. Na podobizniach, pokiaľ boli podpísané, sa často vyskytujú mená Theodor Mayerhofer, Jan Vilímek, Jan Hrdlička a.i.; podľa Thieme-Beckera²⁸⁾ všetci títo umelci pôsobili vo Viedni.

S portrétmi a inými obrázkami, signovanými značkou firmy Angerer & Göschl, sa môžeme stretnúť pri listovaní v ilustrovaných knihách a časopisoch od začiatku 80-tych do polovice 90-tych rokov XIX. storočia, vydávaných a tlačených napr. v Budapešti (časopis *Vasárnapi Ujság*, kniha M. Gellériho *A magyar ipar uttörői* a i.), v Bratislave (kniha M. Orbóka

Paedagogiai Plutarch, S. Markusovszkého *A pozsonyi ág.hitv.ev.lyceum története*), v Prahe (časopisy *Světazor*, *Zlatá Praha*, *Humoristické listy*), v Turč. Sv. Martine (*Slovenské pohľady* 1885-1887), v Ružomberku (časopis *Dom a škola*, zborník *Tovaryšstvo*) a i.

O vzniku podobizní v *Tovaryšstve* máme nepriame svedectvo v listoch zostavovateľa tohto zborníka Františka Richarda Osvalda Jozefovi Kohuthovi, uverejnených v Osvaldovom životopise od Viliama Riesa.²⁹⁾ V liste z 29. novembra 1892 píše: "*P. Kompánek sľúbil pracovať na životopise Mészárosom. Ja zajtra... budem písať pánu Bučekovi straniva od fotografovania Mészárosovho obrazu*" a ďalej v liste z 12. januára 1893: "*Fotografia Habelova a Mészárosova ešte neprišli, trebárs som už zaplatil... Ráďte mi poslať podobizne Fándlyho, Fuchsovu a rukopis Bernolákov a jestli máte ešte nejaký. **Treba mi ustáliť sa na veľkosti, v jakej mám dať vyhotoviť cliché.** (podčiarkol L.M.) - Či nemáte fotografiu Slanice, aspoň rodného miesta Bernolákovho, keď už k jeho podobizni nijako prísť nemôžeme?"³⁰⁾ Podľa tohto štočky dal vyhotoviť skôr zostavovateľ *Tovaryšstva* Osvald, než tlačiar Salva, i keď kontakt na Angererovu firmu Osvald mohol získať cez Salvu.³¹⁾*

V pozostalosti F. R. Osvalda (v Národnom archíve SR) alebo J. Kohutha (v archíve Spolku sv. Vojtecha) budú možno ďalšie listy, ktoré by pomohli viac osvetliť okolnosti vzniku ilustrácií v *Tovaryšstve*. Aj na základe tu uvedeného však môžeme predpokladať, že to bolo asi takto: Osvald objednal u Angerera štočky podľa predlôh, ktoré získal od autorov životopisných príspevkov alebo z iných zdrojov. Angerer dal predlohy prekresliť J. Hrdličkovi (Thieme-Becker uvádza remeselného kresliara Hrdličku, žijúceho vo Viedni) a vyššie uvedeným spôsobom vyhotovil štočky, ktoré poslal Osvaldovi.

Neviem, či sa niekde zachovala predloha uverejnenej Bernolákovkej podobizne, ani či to bola umelecká alebo amatérska kresba (napr. od Mateja Murína, autora kresby Bernolákovho rodného domu z *Tovaryšstva II*), maľba, či fotografia. Ako však tvrdili A. Maňovčík a P. Horváth, niet dôvodu neveriť životopiscovi Kohuthovi, ktorý v článku, pri ktorom bola Hrdličkova kresba uverejnená, napísal, že autentický Bernolákov portrét sa nenašiel a že uverejnený obraz predstavuje jeho fiktívnu podobu.

Nezaškodí uviesť celý odsek z Kohuthovho príspevku v *Tovaryšstve*: "*Vrelej žiadosti ct. priateľov predchádzame v ústrety, podávajúc v obraze mladistvú tvár muža slavného. Nenie to však výsledkom šľakovania za podobizňou A. B., ktorú nebohý dr. A. Radlinský podať prisľúbil, keď na konci druhého sväzku Rešetkovho výkladu ned. evanjelií, roku 1852 vydaného, oznamujúc II. ročník "Pokladov kaz. rečníctva" takto sa zmienil: "tento druhý ročník bude venovaný slavnej a vďačnej pamiatke Antona Bernoláka a bude tiež jeho podobizňou okrášlený." Vedomo, že dr. A. Radlinský ani vtedy ani neskôr sľub svoj nesplnil. Prekážky toho sú*

neznáme. Ani doteraz neprišlo sa, nakoľko znám, na stopu spomenutého obrazu. Jestliže kedy podarí sa ešte šťastlivo vynajst' pôvodný parsum A. B., či ten od nebožtíka A. Radlinského, či od iných živých (lebo i takí sú) pripovedený, tenkrát sa zistí, nakoľko prítomný obraz, predstavujúci osobu A. B. s oným nádejným originálom srovnáva sa, alebo nakoľko odnáša sa od neho. Presvedčenie, že sme blízko pôvodnej skutočnosti, vnukalo nám ochotnosť vyhovieť úprimnej žiadosti priateľov. Obraz predstavuje verne typ slanických Bernolákov, z nichž daktorých starších poznal som osobne. A opiera sa o živé duchovné videnie, jemuž telesné oko parsum prispôsobilo."³²⁾

Domnievam sa, že aj pri Morelliho drevoryte (nie perokresbe ako píše M. Vyvíjalová vo svojom článku!) Bernolákovho portrétu z roku 1898 najjednoduchšie vysvetlenie je aj najpravdepodobnejšie - ako predloha bola použitá Bernoláková fiktívna podobizeň z *Tovaryšstva*. Keď prihliadneme na okolnosti vzniku podobizne v *Tovaryšstve*, nemôžeme pokladať odlišnosti vo výraze tváre na tej istej podobizni v stvárnení Morelliho za dôkaz autorkinho tvrdenia, že "Morelli mal za predlohu originálny portrét, ktorý pred ním použil Hrdlička" a že "tento portrét sa v roku 1895 a 1898 v Budapešti skutočne nachádzal". Tieto odlišnosti môžu byť nanajvýš "svedectvom jeho (Morelliho - L.M.) vyššej umeleckej úrovne", skôr však budú dôsledkom istej dovolenej odchýlky vernosti, bežnej pri ručnom reprodukování predlohy prostredníctvom kresby alebo drevorytu. O tom sa napokon môžeme presvedčiť aj pri pozornejšom prehliadnutí dvojíc portrétov, ktorými chcela autorka článku podporiť svoje tvrdenia.³³⁾

Reprodukčné postupy v typografii, ktoré sa používali na tlač poltónových ilustrácií pred rozšírením a zdokonalením autotypie³⁴⁾, sú dnes už málo známe, moderná literatúra o výrobe kníh ich zväčša nespomína vôbec alebo sa obmedzuje na zmienku o drevoryte.

Zdá sa, že príčinou nedorozumení je práve chybné určenie týchto reprodukčných postupov. M. Vyvíjalová však nie je jediná, ktorá spomínané detaily interpretovala nesprávne. Bernolákovu podobizeň v *Tovaryšstve* pokladal za perokresbu napríklad i A. Maťovčík, ktorý vo svojom článku "**Podobizeň Antona Bernoláka**" inak presvedčivo dokazuje, že ide o fiktívny portrét.³⁵⁾ Mohli by sme sa domnievať, že tu došlo k neúmyselnej zámene podobných termínov "perokresba" a "perovka". Zatiaľ čo prvý označuje výtvarnú techniku (kresbu perom), druhý charakterizuje typ predlohy pre typografickú reprodukciu. Perovkami nazý-

vame predlohy, tvorené čiarami alebo plochami rovnakej optickej hustoty (napr. perokresba, drevorez), ktoré možno v typografii priamo verne reprodukovať, na rozdiel od tónových predlôh, kde je treba najprv poltóny rozložiť na menšie plochy (čiary, bodky), striedané prázdnyimi (netlačiacimi) plochami. Na rozklad poltónov sa používali rôzne reprodukčné postupy, ktoré neskôr väčšinou vystriedala autotypia. Ilustrácie z kníh a časopisov XIX. storočia, kde sa na rozklad poltónov v reprodukováných predlohách použili manuálne postupy (reprodukčný drevoryt, kresba na zrnitom papieri a i.), možno znovu verne reprodukovať, pričom pre dnešných typografov už ako predlohy predstavujú "perovky". Takže spomenuté portréty Bernoláka od Hrdličku z roku 1895 i od Morelliho z roku 1898 sú z tohto hľadiska perovkami, nie však perokresbami.³⁶⁾

Poznámky

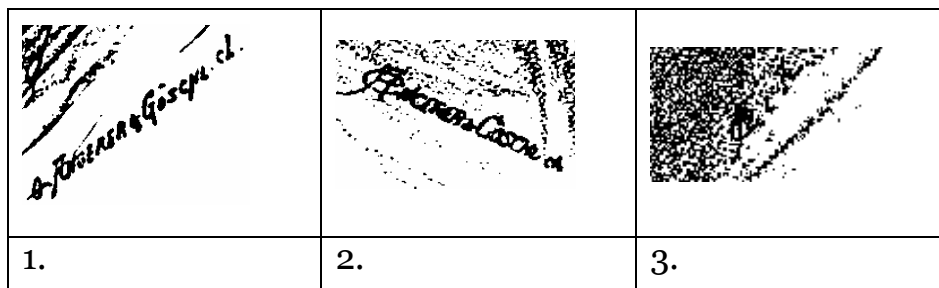
- 1) MAŤOVČÍK, A.: *Martin Hamuljak*. Bratislava 1971, s. 186; Tenže: *Doklady o podobizni Antona Bernoláka*. In: Literárnomúzejný letopis, 20(1986), s. 119-124; Tenže: *Podobizeň Antona Bernoláka*. In: Literárny týždenník, roč. 5, č. 48 (21. nov. 1992), s. 7; Tenže: *Podobizeň Antona Bernoláka*. In: MAŤOVČÍK, A.: Slovenské národné obrodenie v kultúre a literatúre. Dolný Kubín 1993, s. 42-47; Tenže: *Podobizeň Antona Bernoláka*. In: Život a dielo Antona Bernoláka. Zost. A. Maťovčík. Bratislava 1997, s. 124-131.
- 2) *Nasledujúce slovenské diela sa vydajú tiskom na svetlo, pod spravou Dra. Ondreja Radlinského*. In: REŠETKA, M.: Výklad nedelních Evanjelii v krátkych kázňach pre ľud obecný. 2. sv. V Budíne 1852, [3.] s. obálky.
- 3) MAŤOVČÍK, A.: *Podobizeň Antona Bernoláka*. In: Život a dielo Antona Bernoláka, s. 127.
- 4) KOHUTH, J. (-ill): *Anton Bernolák*. In: Tovarýšstvo, II, 1895, s. 23.
- 5) CZAMBEL, S.: *Slowakische Sprache und Literatur*. In: Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild. Ungarn, V. Bd., 1. Abt., Wien 1898, s. 437. - To isté v maďarčine: *A tót nyelv és irodalom*. In: Az osztrák-magyar monarchia írásban és képen. Magyarország, 5. köt. 1. fele, Budapest 1898, s. 435;
- 6) HORVÁTH, P.: *O výskume života a diela Antona Bernoláka*. In: Vlastivedný časopis, 36(1987), s.167. Tenže: *Anton Bernolák (1762-1813). Pôvod a osudy jeho rodiny, život a dielo*. Bratislava 1998, s. 13-14, 18-19, 208-219, 224-229.
- 7) MAŤOVČÍK, A.: *Doklady o podobizni Antona Bernoláka*. - Tenže: *Podobizeň Antona Bernoláka*.
- 8) PODHRADSKÝ, Vl.: *Pamiatka Jozefa Podhradského*. In: Slovenské pohľady, 39(1923), č. 6-8, s. 456-460.
- 9) PODHRADSKÝ, J.: *Slovenský Plutarch. Bernolák a Kollár*. In: Národné noviny, Roč. 25, č. 44 (9. apr. 1904), s. 1.
- 10) MAŤOVČÍK, A.: *Doklady o podobizni Antona Bernoláka*, s. 121-122.
- 11) Tamtiež, s. 123.
- 12) PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, A.: *Maliarstvo 18. storočia na Slovensku*. Bratislava 1983, s. 34-35, 91.

- 12a) HRADNÝ, M.: *Andrej Zellinger a Jozef Zanussi*. - In: *Novinky z radnice / mesto Trnava*. - Roč. XVI, č. 9 (okt.2005), s. 10-11. - <http://www.trnava.sk/images/menu/mesto/nzro510.pdf>
- 13) HORVÁTH, P.: *Anton Bernolák (1762-1813). Pôvod a osudy jeho rodiny, život a dielo*. Bratislava 1998, s.159. - P. Horváth podrobne sleduje osudy viacerých vetiev slanických Bernolákovcov po mužskej línii, o osudoch a potomstve Bernolákových neterí, ktoré s ním žili v Nových Zámkoch v spoločnej domácnosti, však bližšie údaje neuvádza.
- 14) MAŤOVČÍK, A.: *Doklady o podobizni Antona Bernoláka*, s. 123.
- 15) *Poklady kazateľského rečníctva ...*, Roč. II, sv. 1. V Budíne 1852.
- 16) MAŤOVČÍK, A.: *Martin Hamuljak*. Bratislava 1971, s. 65.
- 17) TIBENSKÝ, J.: *Čo všetko ešte nevieme*. In: *Literárny týždenník*, roč. 8., č. 6 (3. feb. 1995), s. 4-5.
- 18) HORVÁTH, P.: *Anton Bernolák (1762-1813). Pôvod a osudy jeho rodiny, život a dielo*. Bratislava 1998, s. 13; 225-226.
- 19) FLOREK, P.: *Po stopách knižnice Martina Hamuljaka*. In: *Knižničný sborník 1959*, s. 141-160. - Pozri najmä s.153-157.
- 20) UČNÍKOVÁ, D.: *Historický portrét na Slovensku*. Martin 1980.
- 21) VYVÍJALOVÁ, M.: *K totožnosti Bernolákovej podobizne*. In: *Literárny týždenník*, roč. 6, č. 5 (30.jan.1993), s. 3.
- 22) KOHUTH, J. (-ill): *Anton Bernolák*. In: *Tovaryšstvo*, II, 1895, s. 23.
- 23) CZAMBEL, S.: *Slowakische Sprache und Literatur*. In: *Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild*. Ungarn, V. Bd., 1. Abt., Wien 1898, s. 437. - To isté v maďarčine: *A tót nyelv és irodalom*. In: *Az osztrák- magyar monarchia írásban és képben*. Magyarországon, 5. köt. 1. fele, Budapest 1898, s. 435;
- 24) Táto ilustračná technika je podrobne popísaná napríklad v knihe A. W. UNGERA *Die Herstellung von Büchern, Illustrationen, Akzidenzen usw.*, 3. vyd., Halle 1923, s. 114 a nasl. alebo v knihe J. KRÜGERA *Die Zinkgravüre oder das Ätzen in Zink zur Herstellung von Druckplatten aller Art*, 4. vyd., Viedeň 1905, s. 177. - Pozri aj KREJČA, A.: *Techniky grafického umění*, Praha 1981, s. 51.
- 25) BIRÓ, M.: *Nyomdászati lexikon*. Budapest 1936, s. 20; *Révai nagy lexikona*, 1. köt. Budapest 1910, s. 616; *Die Druckkunst*. Red.v. Joh.Pabst. Wien 1913, s. 105-106; SKOPEC, R.: *Viedenský dvorní fotografisti zo Slovenska*. In: *Československá fotografie*, roč.27(1976), č. 9, s. 402-403. Š[TENC, J.]: *O vzniku a vývoji fotomechanické reprodukce*. In: MATĚJČEK, A.: *Ilustrace*. Praha 1931, s. 343- 346.
- 26) UNGER, A. W.: *Die Herstellung von Büchern, Illustrationen, Akzidenzen usw.*, 3.vyd., Halle 1923, s. 114 a nasl.
- 27) Tamtiež.
- 28) THIEME, U. - BECKER, F.: *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler*. Leipzig 1907-1950. - Porov. zv. XVII(1924), s. 598 (Hrdlička); zv. XXIV(1930), s. 294 (Mayerhofer); zv. XXXIV(1940), s. 362 (Vilímek).
- 29) RIES, V.: *Fr. R. Osvald*. Trnava 1939. (Sborník Literárnovedného odboru SSV; roč. IV., sv. 2, 1937).
- 30) Tamže, s. 101-102.

- 31) Podľa všetkého aj napr. S. H. Vajanský si ako redaktor Slovenských pohľadov objednával štočky u Angerera sám, porov. *Korešpondencia Svetozára Hurbana Vajanského*, zv. [I.], Bratislava 1967, s. 309; zv. III., Bratislava 1978, s. 108.
- 32) KOHUTH, J. (-ill): *Anton Bernolák*. In: *Tovaryšstvo*, II, 1895, s.23.
- 33) VYVÍJALOVÁ, M.: *K totožnosti Bernolákovej podobizne*. In: *Literárny týždenník*, roč. 6, č. 5 (30. jan. 1993), s. 3.
- 34) autotypia - fotomechanická reprodukčná technika, pri ktorej sa pomocou autotypického rastra poltónová predloha rozkladá na pravidelne usporiadané bodky rôznej veľkosti a rovnakej optickej hustoty.
- 35) Pozri pozn. 1).
- 36) Portréty zo štočkov, vyrobených vyššie načrtnutým postupom, bývajú niekedy omylom pokladané za litografie, najmä keď sa vyskytnú vytlačené na voľných listoch (ako skúšobné otlaky alebo aj samostatne vydané v tejto forme). Napríklad v staršej štúdii D. Učnickovej *Umelecký portrét buditeľských a revolučných osobností 19. storočia v zbierkach slovenských múzeí a obrazární* (Zborník SNM, 69, 1975 - História 15, s. 175-226) sú niektoré portréty (P. Dobšinského, J. Fándlyho, M. M. Hodžu, F. V. Sasinka) uvedené ako litografie, hoci podľa všetkého sú vytlačené kníhtlačou z Angererových štočkov.

Všetky uvedené časopisy a knihy si možno pozrieť v Univerzitnej knižnici v Bratislave.

Príloha

Príklady signatúr Angererových štočkov:

1. *Slovenské pohľady*, 7(1887), č. 1, s. 1: *Portrét Pavla Mudroňa*. - Sign. "C. ANGERER & GÖSCHL ch".
2. *Slovenské pohľady*, 7(1887), č. 12, s. 273: *Portrét Bohuslava Šuleka*. - Sign. "C. ANGERER & GÖSCHL ch" (názov firmy začína charakteristickým monogramom "CA").
3. *Tovaryšstvo II*, 1895, s. 24: *Portrét Antona Bernoláka*. - Sign. "CA ch" (charakteristický monogram "CA").

Ladislav Mikulík

PRIPOMÍNAME SI ...

Kytica pre Alojza Androviča

Bolo tesne po „Nežnej“, keď do slovenského knihovníctva vstúpil človek, ktorý so sebou priniesol profesionálny nepokoj. Hektická doba, rútiaca sa po orbite dejín, potrebovala ľudí, ktorí vedia a sú znalí. Ľudí, ktorí chápali a cítili vývoj. On je taký. Čerstvý šesťdesiatnik, Ing. Alojz Androvič, PhD. Vek zrelosti, hodný dávať rady aj iným.

Ale 13. októbra tohto roku sa neuveriteľne naplnili roky šiestimi desiatkami zvedavému, temperamentnému človeku, sršiacemu nápadmi. Po niekoľkých rokoch v Centre vedeckých a technických informácií SR, prišiel, zabárajúc sa do čerstvého snehu, roku 1996 k nám, do zabehnutej, trochu konzervatívnej knižnice s dlhoročnou tradíciou. Skutočný znalec, profík, vyzretý svojou invenciou, nekonformnosťou a elánom. Tie vlastnosti môže riaditeľ úseku elektronizácie a integrácie našej knižnice rozdávať plným priehrštím a ešte mu ostane na sto liet. Keď sme mu nedávno priali všetko to, čo si želá, generálny riaditeľ PhDr. Tibor Trgiňa, vo svojej známej výstižnosti hodnotení povedal, že Univerzitka mala šťastie na Androviča, ktorý je hybnou silou jej vnútorných premien. Lepšie sa to ani konštatovať nedá. Na čele významného útvaru knižnice je človek s jasným videním a znalosťou pohybu rozvoja. Mimoriadne erudovaný človek, zapálený pre všetko nové, schopný posúdiť význam a prisúdiť priority. Poznáme sa už viac ako desaťročie, v každodennom styku a rozhovoroch. Vždy fascinovaný si uvedomujem, že rozdáva poznanie tak na počkanie, len tak mimochodom. Fascinuje ma však ešte jedna vec. Je veľmi korektný, so zmyslom pre človečinu, takú obyčajnú, no aj pre ľudské chyby, ak je to myslené úprimne a prísny, na dnešnú dobu má až úsmevný zmysel pre spravodlivosť, nekompromisnosť k ľudskému zlu a úlisnosti. Niekedy ostáva v svojej neústupčivosti osamotený, ale čas mu dáva za pravdu.

Zaželajme jubilantovi k neuveriteľnému okrúhlemu jubileu dlhú výdrž v nespokojnosti so stavom, aký je, mnoho chuti meniť zabehnuté a rúcať prekonané, zaželajme mu výdrž v boji s nepravom a neznalosťou, zaželajme mu zdravie a radosť z jeho milovanej rodiny. Blahoželáme.

PhDr. Dušan Lechner

Ing. Mária Petrovičová jubiluje

Keď október strácal silu a november sa ešte len rodil, oslávila významné životné jubileum ekonomická námestníčka generálneho riaditeľa Univerzitnej knižnice v Bratislave, Ing. Mária Petrovičová.

Začínali sa ťažké roky. „Univerzitka“ urobila krok k veľkej premene. Plány, projekty, súťaže, financie, vláda. Od roku 2001 kolobeh v tempe, na ktoré nebol nikto z nás zvyknutý. Vtedy sa u nás objavila. Žoviálna, vyrovnaná a ako ukázal čas, profesionálka. V knižniciach to ekonómi nemali nikdy ľahké. Za zvuku klepotu kalkulačiek, s nálepkou držgroša, deň po dni podporujú naše snahy. Stoja za nami a často sa divíme, že čo všetko sme urobili. My, ale s nimi. Do ruchu otáčok operatívy a najmä financovania veľkej stavby vniesla poriadok. Nie silou, ale jasným poznaním pravidiel. Bolo ťažko, prišli i dni radosti a pani námestníčka bola pri tom. Málokto má predstavu o jej podiele na dosiahnutej podobe našej knižnice. Pomaly sa dostávame do bežného inštitucionálneho rytmu. A opäť, s odbornou skúsenosťou dáva veciam smer, v pochopení úloh našej „Univerzitky“. Je dobrým zvykom povinšovať oslávencovi do budúcnosti a poďakovať za uplynulé roky, keď jeho práca bola pilierom našich snáh. Tak srdečná vďaka za všetko, za pochopenie, za tichý profesionalizmus, za možnosti rozletu našich kolegov, ktorí získali krídla aj vďaka istote, že domáca „kasa“ je v dobrých rukách.

Zaželajme pani ekonomickej námestníčke slnečné a teplé dni radosti z rodiny aj z práce.

PhDr. Dušan Lechner

O JEDNOM VÝROČÍ A JEHO PROTAGONISTOVI ING. VINCENT KÚTIK (1917-1995)

29. mája 2007 uplynulo 90 rokov od narodenia Ing. Vincenta Kútika. Toto výročie je vhodnou príležitosťou pripomenúť si jeho osobnosť. V našom príspevku chceme ho predstaviť ako riaditeľa Univerzitnej knižnice a knižničného pracovníka.

Ing. Vincent Kútik stál na čele Univerzitnej knižnice ako jej riaditeľ plných dvadsaťsedem rokov. Do histórie knižnice sa výrazne zapísal nielen dĺžkou svojho pôsobenia, ale predovšetkým výsledkami tohto pôsobenia, výsledkami, ktoré knižnica pod jeho vedením dosiahla. Riaditeľom Univerzitnej knižnice bol v rokoch 1959-1986.

Netreba azda osobitne pripomínať, že východiská pre jeho riadiacu činnosť určovali celkové pomery a podmienky tohto obdobia (ideologicko-politické, spoločenské, ekonomické i technické) a od nich sa odvíjajúci stav a smerovanie knihovníctva a knižníc; ony vytvárajú aj neodmysliteľný rámec pre retrospektívny pohľad na jeho činnosť a jej hodnotenie.

V kontextoch tohto, dnes už historického obdobia, musel V. Kútik hľadať odpovede predovšetkým na takpovediac „základnú filozofickú otázku“ knižnice – formulovať jej poslanie a z neho odvodzované úlohy, programové zámery a ciele, premietiť ich do činnosti knižnice a spolu s tým riešiť ďalšie otázky, týkajúce sa rozvoja knižnice. Dôležité pritom bolo zachytiť vývojové trendy v knihovníctve doma i vo svete a primerane na ne reagovať. S týmto strategickým *riadením knižnice* bolo previazané a od neho sa odvíjalo organizovanie a riadenie vnútorných procesov – *riadenie v knižnici*.

Ako osobnostnú výbavu pre túto činnosť si V. Kútik priniesol dobré riadiace schopnosti, činorodosť, koncepčný prístup k problémom a istú kreativitu pri hľadaní riešení. Pôvodnou profesiou ekonóm (absolvent Vysokej školy obchodnej v Bratislave), do knižnice prišiel ako skúsený a rozhladený riadiaci pracovník po predchádzajúcom pôsobení v politických a verejných funkciách a na vysokej škole. V krátkom čase sa zorientoval v novej oblasti svojho pôsobenia a zžil sa s knižnicou.

Post riaditeľa Univerzitnej knižnice zaujal bezprostredne pri vstupe knižnice do piateho desaťročia jej existencie a zakrátko po prijatí knižničného zákona – zákona č. 53/1959 Zb. o jednotnej sústave knižníc.

Vývoj knižnice v predchádzajúcom období sa vyznačoval veľmi širokým chápaním jej spoločenského poslania a istou disproporciou v naplňaní jej jednotlivých funkcií. V súvislosti s akcentovanou požiadavkou ideologic-

kého a kultúrno-výchovného pôsobenia, knižnica preberala v širokom meradle úlohy popularizačného a osvetového charakteru. Na druhej strane zaostávala v komunikovaní vedeckých informácií a v uspokojovaní informačných potrieb vedy, vysokých škôl a odbornej praxe.

Posilniť výkonnosť knižnice v tejto oblasti pokladal V. Kútik za jeden z programových cieľov pre nasledujúce obdobie. Hneď od prvých mesiacov svojho pôsobenia na poste riaditeľa začal tento program energicky uvádzať do života. Vedúcich i ďalších tvorivých pracovníkov knižnice cielene viedol k jeho rozpracúvaniu a aplikácii v jednotlivých oblastiach knižničnej práce; do jeho realizácie zainteresoval celý pracovný kolektív knižnice. Po prvých čiastkových opatreniach nasledovali koncepčné riešenia väčšieho rozsahu a zásadného významu. Boli zamerané na skvalitnenie dopĺňovania fondov vedeckou, odbornou a študijnou literatúrou a sekundárnymi zdrojmi, na skvalitnenie katalógov, na rozvinutie informačných služieb a na posilnenie vedno-odborového princípu v knižničných činnostiach na platforme špecializovaných referátov (zavedenie referentského systému). Nastúpený kurz na posilnenie informačnej potencie knižnice a jej účinnejšie zapojenie sa do služieb vedy a vysokoškolského vzdelávania reflektoval V. Kútik aj ako súčasť aplikácie nového knižničného zákona v praxi Univerzitnej knižnice.

V súvislosti s uvádzaním do života nosnej idey tohto zákona – jednotnej sústavy knižníc – bolo treba špecifikovať postavenie a väzby knižnice: jednak vo formujúcej sa sieti vedeckých knižníc a jednak z hľadiska jej pôsobnosti v rámci celej knižničnej sústavy. (V dôvodovej správe k zákonu č. 53/1959 Zb. o jednotnej sústave knižníc sa zakotvilo, že Univerzitná knižnica má spoločne s Maticou slovenskou plniť úlohy hlavnej (ústrednej) knižnice knižničnej sústavy na Slovensku.)

V otázke postavenia Univerzitnej knižnice v sieti vedeckých knižníc a jej vzťahov s ďalšími vedeckými knižnicami V. Kútik vychádzal z princípu partnerstva, delby práce na základe odborovej a funkčnej špecializácie a vzájomnej kooperácie. Nebol stúpencom jestvujúcich centralizačných tendencií, zdanlivo posilňujúcich postavenie Univerzitnej knižnice: ani hospodársko-administratívneho spravovania niektorých bratislavských i mimobratavských vedeckých knižníc Univerzitnou knižnicou, ktoré mu spočiatku (v rokoch 1959-1960) prichodilo zabezpečovať, ani zámeru združiť okolo Univerzitnej knižnice ďalšie bratislavské knižnice do tzv. Ústrednej vedeckej knižnice.

Osobitosť postavenia Univerzitnej knižnice videl v tom, s čím do týchto vzťahov vstupovala, čo do nich prinášala: bola to bohatosť a jedinečnosť jej fondov, výsledky a skúsenosti z jej rozvetvenej činnosti, významný podiel na rozpracúvaní otázok a problémov knihovníckej a bibliografickej praxe, na realizácii odborných programov slovenského knihovníctva (tvorby národnej retrospektívnej bibliografie, rozbiehajúceho sa výsku-

mu starých tlačí a historických fondov) a zabezpečovanie niektorých úloh pre vedecké knižnice v styku so zahraničím (sprostredkúvanie výpožičiek zo zahraničia a výmeny publikácií).

Všetky tieto faktory významnou mierou určovali aj poslanie Univerzitnej knižnice v širšom rámci knižničnej sústavy. Tu sa jej úloha výrazne profilovala jednak vo vzťahu ku knižniciam vysokých škôl, ktorým poskytovala mnohostrannú pomoc a jednak v oblasti práce so zahraničnou literatúrou. Práve v tejto oblasti sa knižnica podieľala na plnení úloh ústrednej knižnice národnej knižničnej sústavy (budovanie deponitnej knižnice OSN a UNESCO, evidencia a koordinácia dovozu zahraničnej literatúry, gescia medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby).

Oblasť práce so zahraničnou literatúrou a metodická starostlivosť o sieť vysokoškolských knižníc sa stali ťažiskovými oblasťami pôsobnosti knižnice v zameraní na knižničnú sústavu. Takto sa premietali aj v celkovej koncepcii činnosti knižnice, ktorá sa formovala od začiatku 60. rokov. V rovine základného poslania knižnice koncepcia vychádzala z jej charakteru univerzálnej vedeckej knižnice s hlavným zameraním (užšou špecializáciou) na odbory spoločenských a prírodných vied a z priority informačného zabezpečovania potrieb vedy, odbornej praxe a vysokoškolského vzdelávania, so súbežným plnením všeobecnokultúrnych a výchovných úloh (a v tom čase nespochybňovateľnej funkcie ideologickej). Osobitnú súčasť širšieho spoločenského poslania knižnice tvorila jej úloha kultúrno-historická (budovanie konzervačných a ďalších slovacikálnych fondov, historických fondov, ich ochrana, bibliografické spracúvanie a výskum, ako aj účasť na programoch a projektoch podobného zamerania).

Takto vytýčená koncepcia sa premietla a v hlavných črtách zakotvila v Štatúte Univerzitnej knižnice v Bratislave, ktorý vydala komisia Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru roku 1963. O vydanie samostatného štatútu pre knižnicu usiloval riaditeľ V. Kútik: pokladal ho za významný akt v histórii knižnice (bol to jej prvý samostatný štatút), za zásadný dokument kodifikujúci poslanie, postavenie a úlohy knižnice a za dôležité východisko pre jej ďalší rozvoj. V intenciách štatútu sa potom okruh funkcií a úloh knižnice postupne rozširoval o nové (celoštatna evidencia zahraničnej literatúry, budovanie jej súborných katalógov a i.).

V nasledujúcom období riaditeľ V. Kútik staval do popredia precizovanie jednotlivých funkcií, úloh a odborných činností knižnice (ich obsahovej náplne, metodického zabezpečenia, spôsobov a foriem ich realizácie, výstupov), riešenie vybraných problémov na úrovni výskumu a celkové rozvinutie výskumnej činnosti. V tejto súvislosti vzrastala úloha knižničnej metodiky. Výskumná činnosť v 2. polovici 60. rokov nadobudla systematický charakter a profilovala sa ako osobitná oblasť práce knižnice. Popri riešení ústavných úloh sa knižnica zapájala do širších výskumných projektov na úrovni štátnych a rezortných úloh. V tom istom čase sa

sformoval aj systém edičnej činnosti: mala napomáhať plniť úlohy knižnice a prezentovať výsledky jej práce.

Spolu s výstavbou činnosti knižnice mal riaditeľ na zreteli aj budovanie jej vonkajších väzieb. V používateľskej oblasti akcentoval najmä prehĺbovanie kontaktov s pracoviskami Slovenskej akadémie vied a Univerzitou Komenského, ktoré tvorili hlavné vedecké a študijné používateľské zázemie knižnice a zisťovanie ich informačných potrieb – v súčasnosti a výhľadove.

V rámci knižničnej sústavy to bolo v prvom rade rozvinutie spolupráce s jej ústrednými pracoviskami – Maticou slovenskou a Štátnou knižnicou ČSSR v Prahe a vzájomná koordinácia činnosti pri plnení celoštátnych a celoslovenských úloh. V. Kútik inicioval prvé spoločné stretnutia predstaviteľov všetkých troch inštitúcií a prípravu prvej trojstrannej dohody o spolupráci, podpísanej roku 1965 a potom pravidelne obnovovanej. K rozvoju spolupráce s týmito inštitúciami prispievalo aj jeho členstvo v ich vedeckých radách.

Podobne sa angažoval pri vytvorení kooperačného združenia bratislavských vedeckých knižníc, tzv. Slovenského informačného centra (SIC). Združenie vzniklo roku 1969 s cieľom koordinovať dopĺňovanie zahraničnej literatúry, hľadať jednotné spôsoby spracovania fondov s perspektívou mechanizácie a automatizácie týchto činností, rozvinúť a koordinovať informačné služby. Na báze širšej kooperácie sa neskôr začal vydávať súborný bulletin Prírastky zahraničných kníh (PZK).

Okruh úloh a zodpovedností V. Kútika na poste riaditeľa Univerzitnej knižnice rozširovala prebiehajúca rekonštrukcia objektov knižnice. V čase jeho príchodu sa ukončila rekonštrukcia Klarisea a začala sa rekonštrukcia paláca Leopolda de Pauliho. Otvorenie obnoveného Klarisea a odovzdanie jeho časti do užívania Slovenskej pedagogickej knižnici roku 1960 a oficiálne otvorenie de Pauliho paláca v roku 1969 boli pre knižnicu významné – a tiež slávnostné udalosti.

Vcelku za prvé desaťročie pod vedením V. Kútika dosiahla Univerzitná knižnica významné výsledky. Zaznamenal sa výrazný rast vo všetkých základných ukazovateľoch jej činnosti – v raste fondov, počte čitateľov, návštev, výpožičiek, informačných a ďalších služieb. Začal sa a rozvinul proces kvalitatívnych zmien v činnosti knižnice, zameraný na účinnejšie plnenie jej informačného i širšieho spoločenského poslania. V základných črtách sa sformoval jej profil ako univerzálnej vedeckej knižnice a jej postavenie v knižničnej sústave. V nasledujúcom období išlo o „dolaďovanie“ a aktualizáciu jej úloh, sprevádzanú inovačnými procesmi v metodologicko-metodickej a technologicko-technickej rovine.

V živote a práci knižnice sa prirodzene premietol aj obrodný a demokratizačný proces v rokoch 1968-1969 a následná tzv. normalizácia.

Pripojenie sa knižnice k obrodnému procesu deklaroval Akčný program Univerzitnej knižnice v Bratislave – dokument doteraz nespomínaný (nachádza sa v archíve Univerzitnej knižnice). Bol schválený (v júni 1968) na gremiálnej porade vedúcich pracovníkov a vo vedeckej rade knižnice. Spolu s odsúdením deformácií z 50. rokov, ktoré sa dotkli knižnice, sa v ňom vytyčoval „smer a perspektíva vývoja UK z hľadiska: 1. federatívneho štátoprávneho usporiadania, 2. úloh a postavenia vedy, vzdelanosti a kultúry v našej spoločnosti a funkcie knižníc v rámci nich, 3. požiadaviek a potrieb skvalitnenia a rozvíjania vlastnej knihovnícko-bibliografickej a informačnej teórie a praxe“.

Nástup tzv. normalizácie začiatkom 70. rokov znamenal návrat k uplatňovaniu ideologických a politických princípov v práci knižnice a v jej riadení. V tejto súvislosti sa žiada spomenúť, že po politických previerkach nik z pracovníkov nemusel z knižnice odísť a naopak, v knižnici našli – na kratší alebo dlhší čas – zamestnanie viacerí „proskribovaní“ vedeckí a odborní pracovníci a vysokoškolskí pedagógovia. V súvislosti s normalizačnými procesmi sa opätovne vynoril fenomén prohibítnej literatúry. Jej sústreďovaním, uchovávaním a sprístupňovaním v osobitnom režime, prácou s týmito tzv. zvláštnymi fondmi v celoslovenskom meradle, bola poverená Univerzitná knižnica.

V 70. rokoch v okruhoch riadiacich úloh V. Kútika ako prioritné vystupovali: zavádzanie počítačových technológií do práce knižnice, prehĺbenie kooperácie so sústavou VTEI a rozvoj zahraničných kontaktov.

Vstup počítačových technológií a automatizácia knižničných procesov a agend sa pripravovala už od konca 60. rokov. Jej prvou etapou bolo zavedenie organizačnej techniky (organizačných automatov) na prípravu vstupných údajov pre samotné počítačové spracovanie, ktoré sa zabezpečovalo externe. V Kútik venoval veľkú pozornosť budovaniu vlastnej technickej základne knižnice; sám vypracoval (roku 1976) štúdiu k tzv. investičnému zámeru na zriadenie výpočtového strediska. Univerzitná knižnica ako jedna z prvých knižníc otvorila roku 1980 vlastné výpočtové stredisko a začala s budovaním automatizovaného knižnično-informačného systému (AKIS UK).

Otázkami kooperácie so sústavou VTEI sa V. Kútik zaoberal v konkrétnej rovine vzťahov Univerzitnej knižnice i v širšej rovine postavenia knižníc v informačnom systéme a v komunikácii informácií všeobecne. Popri poskytovaní služieb Univerzitnej knižnice pre pracoviská sústavy VTEI a naopak pri využívaní služieb školiacich stredísk VTEI pre vzdelávanie a tréning pracovníkov knižnice, priestor pre kooperáciu knižnice so sústavou VTEI významne rozšírilo poverenie knižnice funkciou strediska celoštátnej evidencie zahraničnej literatúry, s gesciou za evidenciu zahraničných periodík. Táto pôsobnosť bola prierezová a vzťahovala sa na pracoviská knižničnej sústavy i sústavy VTEI. Knižnica úzko spolupracovala

s ústredným pracoviskom sústavy VTEI (ÚVTEI-Ústrednou technickou základňou v Prahe), kde sa počítačovo spracúval celoštátny súborný katalóg zahraničných periodík a neskôr, v 1. polovici 80. rokov aj vystavovala jeho databáza. S ÚVTEI knižnica spolupracovala aj pri riešení iných výskumných úloh. Po rokoch prehlbovania a rozširovania spolupráce bola Univerzitná knižnica (roku 1977) oficiálne kodifikovaná ako vrcholové pracovisko sústavy VTEI – ako špecializovaná inštitúcia VTEI pre prácu s periodickou literatúrou nadobúdanou v ČSSR.

V širšej, všeobecnej rovine išlo V. Kútikovi o zdôvodnenie nezastupiteľnosti vedeckých knižníc v komunikácii informácií a o špecifikovanie ich miesta a úloh v komunikačnom procese. Týmto otázkam sa venoval vo svojej publikačnej činnosti už od polovice 60. rokov. Išlo vlastne o akési „obranu“ knižníc, motivované poukazovaním na ich zaostávanie a nedostatočné reagovanie na potreby súčasnosti, šíriacim sa náhľadom na knižnice ako historicky prekonané skladištia kníh (čo umocňovala expanzia počítačových technológií) i náhlivým a nie celkom premysleným premenúvaním niektorých knižníc na informačné ústavy a strediská. Kútikove závery o nenahraditeľnom a špecifickom mieste knižníc v komunikácii informácií, o ich schopnosti obsahovej a technickej inovácie, tvorivej aplikácie moderných informačných technológií, ku ktorým dospel a ktoré uplatňoval vo svojej inštitúcii, a rovnako o potrebe integrovať knižničnú sústavu a sústavu VTEI do jednotného informačného systému, sa v nasledujúcom období plne potvrdili. Z týchto pozícií vystupoval aj v slovenskom Výbore pre VTEI, ktorého bol dlhoročným členom.

V oblasti zahraničných kontaktov mal V. Kútik na zreteli v prvom rade rozšírenie a prehĺbenie spolupráce Univerzitnej knižnice v rovine medzinárodnej výmeny publikácií a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby. V tomto smere bolo mimoriadne významným aktom zavedenie výmeny s Kongresovou knižnicou vo Washingtone roku 1969 a Univerzitnou knižnicou v Glasgowe roku 1977 na základe osobitných dohôd.

Ďalšie kontakty so zahraničnými knižnicami sa realizovali na báze medzištátnych kultúrnych dohôd a smerovali prevažne do krajín východného bloku. V. Kútik sa usiloval v tomto priestore rozšíriť možnosti na intenzívnejšiu spoluprácu formou priamych dohôd medzi Univerzitnou knižnicou a národnými alebo štátnymi knižnicami v jednotlivých krajinách. V priebehu 70. rokov sa uzavreli takéto dohody s Nemeckou štátnou knižnicou v Berlíne, Štátnou Széchényiho knižnicou v Budapešti, Národnou knižnicou vo Varšave, Všeľvázovou štátnou knižnicou zahraničnej literatúry v Moskve a neskôr s Národnou knižnicou Ivana Vazova v Plovdive, ktoré sa pravidelne obnovovali. Spolupráca zahrňovala spoločné projekty (semináre, výstavy, bibliografie), účasť na projektoch partnerskej knižnice, výmenné pobyty pracovníkov a i. Okrem toho sa v maximálnej miere využívali

možnosti na vysielanie pracovníkov do západných krajín na základe medzištátnych kultúrnych dohôd.

V rámci širšej medzinárodnej spolupráce sa knižnica významne angažovala pri organizácii 44. kongresu IFLA v Československu (vo Vysokých Tatrách) roku 1978. Zabezpečovala úlohy edičnej a výstavníckej komisie, tlačového referátu. V. Kútik spracoval (spolu s M. Velinským zo Štátnej knižnice ČSR) rozsiahlu stať o československom knihovníctve pre IFLA Journal. Po prijatí Univerzitnej knižnice za člena IFLA roku 1981 bol zvolený za člena stáleho výboru sekcie IFLA pre medziknižničnú výpožičnú službu.

Možno povedať, že prioritné riadiace úlohy V. Kútika zo 70. rokov v podstate prešli – pravda, v istých vývojových modifikáciách – aj do obdobia 80. rokov. Predmetom jeho osobitnej pozornosti bola naďalej aplikácia počítačových technológií do práce knižnice, a to v režime online. Išlo jednak o dobudovanie databázy súborného katalógu zahraničných periodík (ASSKP) a jej vystavovanie v databázovom centre ÚVTEI-ÚTZ v Prahe; o priamy vstup do ďalších databáz vystavovaných v ÚVTEI-ÚTZ a ich využívanie na rešeršné služby; o vstup do databáz v zahraničí prostredníctvom terminálového prepojenia Moskva-Praha-Viedeň a zabezpečovanie rešeršných služieb pre inštitúcie v rezorte kultúry z týchto databáz; o budovanie AKIS UK. Sprvu autonómne budovanie podsystémov a modulov AKIS sa neskôr riešilo v rámci celoslovenského výskumno-aplikačného projektu IKIS (Integrovaný knižnično-informačný systém) na báze elektronizácie v 2. polovici 80. rokov; do jeho riešenia sa knižnica v širokom meradle zapojila.

Popri týchto projektoch sa kooperačné vzťahy knižnice rozšírili v oblasti jej nových celoslovenských úloh (metodiky hudobného knihovníctva, zhromažďovania vedecko-kvalifikačných prác (dizertácií) a ich spracúvania pre slovenskú národnú bibliografiu), zapojenia sa do programu Výskum dejín knižnej kultúry a realizácia programu SNRB a niektorých menších projektov a úloh.

Z uvedených úloh sa len niektoré stihli dostať do novelizovaného štatútu knižnice, ktorý vstúpil do platnosti roku 1983. Zakotvil sa v ňom vývoj knižnice za dvadsať rokov od vydania prvého štatútu a nové prvky v jej činnosti. Zabezpečiť uvedenie jeho ustanovení v plnom rozsahu do života bolo jednou z priorít riaditeľa V. Kútika.

Na popredné miesto v súbore jeho úloh sa už od konca 70. rokov dostávalo riešenie priestorového deficitu na uloženie knižničných fondov; popri menších posunoch v objektoch knižnice sa získali nové objekty na odľahčovacie sklady mimo Bratislavy. V rámci skvalitnenia pracovného a študijného prostredia v knižnici sa v 1. polovici 80. rokov pristúpilo k plynofikácii vykurovacieho systému, uskutočnila sa rekonštrukcia hudob-

ného kabinetu, inovácia výstavných priestorov, inštaloval sa nový orientačný a informačný systém.

Spôsob, ktorým sme načrtli pohľad na takmer tri desaťročia pôsobenia V. Kútika na poste riaditeľa Univerzitnej knižnice, vyvoláva možno dojem, že ide o zámenu, resp. nahradenie jeho pracovného životopisu dejinami knižnice. Nejde však o zámenu, ale skôr totožnosť: pracovný životopis V. Kútika je v značnej miere identický s dejinami knižnice a história knižnice, jej vývoj, je do značnej miery výkazom jeho práce.

Tento vývoj reflektoval v širokých súvislostiach a aktívne a cieľavedome ho usmerňoval. Bol riaditeľom v plnom zmysle tohto slova. Platí to rovnako o rovine *riadenia knižnice* (smerom navonok) i o internej rovine *riadenia v knižnici*, ktoré je námetom na osobitný príspevok. Na tomto mieste sa obmedzíme na konštatovanie, že sa nebál prijímať náročné úlohy a vedel motivovať vedúcich i ďalších pracovníkov k ich zvládaniu. Bol náročným riaditeľom, zároveň sa však tešil aj značnej autorite.

Popri vedení inštitúcie, ktorá mu bola zverená, dával svoju erudíciu a činorodosť aj do širších služieb slovenského knihovníctva. Pracoval vo vrcholných celoslovenských i celoštátnych knihovníckych orgánoch – bol členom predsedníctva Slovenskej knižničnej rady, členom predsedníctva celoštátnej Ústrednej knižničnej rady a predsedom jej sekcie pre vedecké knižnice, predsedom kontrolnej a revíznej komisie Zväzu slovenských knihovníkov a informatikov, pracoval vo vedeckých radách viacerých inštitúcií, v redakčných radách knihovníckych periodík – a bol ich prínosným členom či vyšším funkcionárom. Problematike knižníc a knihovníctva sa venoval aj vo svojej publikačnej činnosti. Jej súpis, a rovnako aj prehľad literatúry o jeho živote a činnosti prináša jeho personálna bibliografia, vydaná roku 1986 a dodatky k nej na konci nášho príspevku.

Na záver už len niekoľko biografických údajov:

Ing. Vincent Kútik sa narodil 29. mája 1917 v Ondreji nad Hronom. Po absolvovaní obchodnej akadémie v Banskej Bystrici začal študovať na Vysokej škole obchodnej v Bratislave. Počas 2. svetovej vojny bol vojakom slovenskej armády, účastníkom protifašistického odboja, po porážke Slovenského národného povstania bol väznený v koncentračnom tábore v Altenburgu. Po vojne vstúpil do verejného života, v roku 1948-1951 bol poslancom Národného zhromaždenia, následne pôsobil vo viacerých politických a verejných funkciách, v roku 1957-1959 bol vedúcim Katedry marxizmu-leninizmu na Slovenskej vysokej škole technickej. Od 15. októbra 1959 bol riaditeľom Univerzitnej knižnice v Bratislave až do odchodu z činnnej služby 31. decembra 1986.

Za prácu vo Zväze slovenských knihovníkov a informatikov a v slovenskom knihovníctve bol roku 1992 na valnom zhromaždení Spolku slovenských knihovníkov v Martine navrhnutý na čestné členstvo SSK. Návrh bol napadnutý z pléna s odôvodnením, že kandidát vnášal v minulosti ideologické a politické aspekty do práce knižníc a napriek vyhláseniu prítomných pracovníkov Univerzitetnej knižnice, obhajujúcich kandidatúru svojho riaditeľa, neprešiel.

Ing. Vincent Kútik zomrel v Bratislave 10. októbra 1995.

Bibliografia

- [01] *Ing. Vincent Kútik : personálna bibliografia* / Zost. Kvetoslava Ferková. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 1986. – 42 s. – 60 výtł. – Príležitostné vydanie pre internú potrebu.

Dodatky k personálnej bibliografii

1. Práce V. Kútika

- [02] *Univerzitná knižnica v Bratislave 1980-1985 : zborník príspevkov* / Zost. Vincent Kútik, Kamila Fircáková. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 1986. – 276 s.
- [03] *Univerzitná knižnica v Bratislave v rokoch 1980-1985* / Vincent Kútik. In: *Univerzitná knižnica v Bratislave 1980-1985 : zborník príspevkov*. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 1986. – S. 13-28.
- [04] *Plnenie programových úloh v Univerzitetnej knižnici v Bratislave v rokoch 7. päťročnice* / Vincent Kútik. In: *Informácie a materiály pre riadenie a metodiku v JSK na Slovensku*. – Č. 171 (1987), s. 78-88.
- [05] *45. výročie SNP – živé žriedlo našej súčasnosti* / Vincent Kútik. In: *Zväzový bulletin*. – Roč. 20, č. 2 (1989), s. 3-6.
- [06] *Iní o kapitánovi Jánovi Nálepkevi : (k nedožitým 90. narodeninám): zborník spomienok a dokumentov* / Zost. Jozef Nálepka. – Spišská Nová Ves : POLYGRAFIA; Andrej Mach, 2002. – 172 s. – ISBN 80-968402-2-3. – Na s. 100 a 101-104 spomienky V. Kútika.

2. O V. Kútikovi

- [07] Kútik, Vincent Ing. In: *Univerzitná knižnica v Bratislave 1981-1985 : bibliografia monografií a príspevkov v tlači* / Juraj Ecker. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 1986. – S. 150 a 174.
- [08] O vzdelávacom a vedeckom poslaní Univerzitnej knižnice bude hovoriť na stretnutí Klubu Pohroncov Ing. Vincent Kútik ... In: *Večerník*. – Roč. 32, č. 85 (4.5.1987), s. 5.
- [09] Sedemdesiat rokov Ing. Vincenta Kútika / Juraj Ecker. In: *Zväzový bulletin*. – Roč. 18, č. 1 (1987), s. 82-86. 1 obr.
- [10] Vincent Kútik / Juraj Ecker. In: *Čitateľ*. – Roč. 36, č. 5 (1987), s. 188-189. 1 obr.
- [11] Kútik, Vincent. In: *Osobnosti knihovníctva na Slovensku 1945-1990 : heslár k tematickej výskumnej úlohe č. 534-31-17-05 Knihovníctvo na Slovensku 1945-1990* / Ján Haliena. – Martin: Matica slovenská, [1990]. - S. 125-126.
- [12] Ing. Vincent Kútik sedemdesiatpäťročný / Marta Fratričová. In: *Bulletin Univerzitnej knižnice v Bratislave*. – Roč. 3, č. 2 (1992), s. 39-46.
- [13] Konalo sa valné zhromaždenie SSK : (7.-8. apríla 1992, Martin) / Tibor Trgňa. In: *Bulletin Spolku slovenských knihovníkov*. – Roč. 3, č. 3 (1992), s. 3-6.
- [14] Riaditelia Univerzitnej knižnice od roku 1914. In: *Dejiny Univerzitnej knižnice v Bratislave 1919-1985* / Juraj Ecker. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 1994. – S. 193-196. – Na s. 196 heslo Ing. Vincent Kútik.
- [15] Odišiel Vincent Kútik / (r) [=Kamila Fircáková]. In: *Slovenská Republika*. – Roč. 2, č. 248 (26.10.1995), s. 3. 1 obr.
- [16] Pri rozlúčke s Ing. Vincentom Kútikom / Emil Vontorčík. In: *Bulletin Univerzitnej knižnice v Bratislave*. Roč. 5.-6. 1994-1995. – Bratislava: Univerzitná knižnica, 1996. – S. 55-56.
- [17] Riaditelia knižnice. In: *Univerzitná knižnica v Bratislave 1919-1999 : osemdesiat rokov v službách vedy a poznania*. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 1999. – S. 56.

- [18] Univerzitná knižnica v Bratislave v paláci Uhorskej komory / Kamila Fircáková. In: *Budovy Univerzitetnej knižnice v Bratislave v premenách času : zborník k 85. výročiu.* – Bratislava : Univerzitná knižnica, 2004. – S. 111-126. – O V. Kútikovi na s. 118.
- [19] Vincent Kútik, Ing. In: *Univerzitná knižnica v Bratislave 1986-1999 : bibliografia* / Kamila Fircáková. – Bratislava : Univerzitná knižnica, 2005. – S. 386-387 a 433.

Mgr. Kamila Fircáková

Spolok slovenských knihovníkov
pobočka Bratislavského kraja

udeľuje ocenenie

ČIN ROKA 2007

organizátorom medzinárodnej konferencie CASLIN 2007, ktorá významne prispela k zachovaniu a prehĺbeniu profesionálnej spolupráce s českou a svetovou knihovníckou komunitou, za dôstojnú prezentáciu vysokej odbornej úrovne slovenského knihovníctva, najmä vďaka mimoriadne profesionálnemu prístupu nastupujúcej generácie k naplneniu náročného programu konferencie.

Bratislava 12. 12. 2007

predsedníčka KP BK SSK

Spolok slovenských knihovníkov
pobočka Bratislavského kraja

udeľuje ocenenie

OSOBNOSŤ SLOVENSKEHO KNIHOVNICTVA

PhDr. Dušanovi LECHNEROVI

za „veľké knihovnícke srdce“ a mimoriadny celoživotný profesionálny prínos pre slovenské knihovníctvo.

Bratislava 12. 12. 2007

predsedníčka KP BK SSK

PODUJATIA USKUTOČNENÉ V UNIVERZITNEJ KNIŽNICI V BRATISLAVE v 2. polroku 2007

Júl

4. 7. - 29. 7. 2007

STRETNUTIE S KLÁROU JARUNKOVOU

Výstava k 85. výročiu nedožitých narodenín významnej osobnosti slovenskej literatúry pre deti a mládež

Usporiadatelia: Mestská knižnica mesta Piešťany, Bibiana – Medzinárodný dom umenia pre deti, Univerzitná knižnica v Bratislave

27. 7. 2007

SALÓN U LISZTA

Umenie diplomacie, diplomacia umenia

Tretia časť programového cyklu

Jeho Excelencia Ladislav Volko, exveľvyslanec Slovenskej republiky v Indii, Jeho Excelencia Anton Hykisch, exveľvyslanec Slovenskej republiky v Kanade, Jeho Excelencia Milan Resutík, exveľvyslanec Slovenskej republiky v Rumunsku, Kamila Magálová, herečka, veľvyslankyňa dobrej vôle Unicef v SR

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABa

August

16. 8. 2007

ŠANSON.cz - ŠANSÓN.sk

Alena Čermáková & Band

Jedna z najvýraznejších predstaviteľiek slovenského šansónu

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum

17. 8. 2007

ŠANSON.cz - ŠANSÓN.sk

Ester Kočičková & Lubomír Nohavica

Šansónový večer enfant terrible českej umeleckej scény

Usporiadateľ: Bratislavské kultúrne a informačné stredisko

18. 8. 2007

ŠANSON.cz - ŠANSÓN.sk

Zoro Laurinc so skupinou

Noblesný klasik slovenskej šansónovej scény

Host: Katarína Feldeková

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum

19. 8. 2007

ŠANSON.cz - ŠANSÓN.sk

Světlna Nálepková zpívá Marlene Dietrich

Blue Angel Memory Band Jiřího Toufara

Populárna česká herečka a speváčka so skupinou v pôvabnom programe šansónových melódií, kostýmov a atmosféry tridsiatych a štyridsiatych rokov minulého storočia

Usporiadateľ: Bratislavské kultúrne a informačné stredisko

24. 8. 2007

SALÓN U LISZTA

Význam a symbolika erbov v živote spoločnosti

Štvrtá časť programového cyklu

Peter Kartous, predseda heraldickej komisie, riaditeľ odboru archívov a registratúr Ministerstva vnútra SR; Ladislav Vrteľ, hlavný štátny radca Ministerstva vnútra SR, Heraldický register Ministerstva vnútra SR; Igor Tinka, tajomník Heraldického klubu, generálny riaditeľ Slovenskej informačnej a marketingovej spoločnosti, Ivan Galamboš, výtvarník – reštaurátor

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABa

September

10. 9. – 14. 9. 2007

MEDZINÁRODNÝ SEMINÁR PRE UČITEĽOV ETIKY

Amnon Carmi (IL), Daniella Keidar (IL), Henk ten Have (F), Bert Gordijn (NL), Jan Helge Solbakk (F)

Usporiadatelia: Slovenská komisia pre UNESCO pri Ministerstve zahraničných vecí Slovenskej republiky, UNESCO, Paríž, Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO - UKB

17. 9. 2007

SLOVENSKÉ BEZPEČNOSTNÉ FÓRUM 2007

Konferencia o aktuálnych otázkach medzinárodnej bezpečnosti a zahraničnej politiky Slovenskej republiky

Usporiadatelia: Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Univerzitná knižnica v Bratislave – Depozitná knižnica NATO

19. 9. 2007

ČO JE NOVÉ V OBLASTI E – KNÍH ?

Prezentácia sprístupnenia e – kníh

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave

20. 9. 2007

GAETANO DONIZETTI: Don Pasquale

DVD prezentácia opery pre členov Klubu priateľov opery SND

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Klub priateľov opery Slovenského národného divadla

21. 9. 2007

SALÓN U LISZTA

Architektonické šperky Bratislavy

Piata časť programového cyklu

Ing. arch. prof. Štefan Šlachta, PhD, hlavný architekt hlavného mesta SR Bratislava, Akad. arch. prof. Karol Weisslechner, rektor Vysoké školy výtvarných umení v Bratislave, Ing. arch. Darina Lalíková, šéfredaktorka časopisu Eurostav

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABa

22. 9. 2007

REŠTAUROVANIE KLÁŠTORNÝCH ZBIEROK

Diskusia s reštaurátorom Ivanom Galambošom

Usporiadateľ: S – Tours, s.r.o.

26. 9. 2007

**ROZVOJ PAMÄŤOVÝCH A FONDOVÝCH INŠTITÚCIÍ
A OBNOVA ICH NÁRODNEJ INFRAŠTRUKTÚRY**

Usporiadateľ: Partnerstvo pre prosperitu

27. 9. 2007

PREZENTÁCIA SYSTÉMU MetaLib

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave

Október

1. 10. 2007

VÝCHOVA A OBČIANSKA SPOLOČNOSŤ

Prednášala Giuliana Limiti (I), predsedníčka svetovej organizácie pre predškolskú výchovu

Usporiadateľ: Taliansky kultúrny inštitút v Bratislave

2. 10. 2007

BJÖRNSTJERNE BJÖRNSSON – NÓRSKY OBOR A MEDIÁTOR

Seminár o živote a diele svetoznámeho nórskeho spisovateľa spojený s prezentáciou knihy B. Björnsona: Arne, básne a polemiky.

Jej Excelencia Brit Lövseth, veľvyslankyňa Nórskeho kráľovstva v Slovenskej republike; Marit Björnson Barkbu, právnučka B. Björnsona; Knut Ödegård, prezident Akadémie B. Björnsona v nórskom Molde; Martin Humpál, Karlova univerzita, Praha; Juraj Kuniak, básnik, viceprezident Slovenského centra PEN-klubu; Katarína Motyková, jazykovedkyňa, prekladateľka knihy B. Björnsona; Milan Richter, riaditeľ Festivalu Jána Smreka, vydavateľstvo Milanium.

Usporiadatelia: Občianske združenie Svetový kongres básnikov, Veľvyslanectvo Nórskeho kráľovstva v Slovenskej republike

Podujatie bolo súčasťou 7. ročníka Festivalu Jána Smreka

9. 10. 2007

FACE TO FACE

Vyhľadávanie informácií o krajinách pôvodu žiadateľov o azyl

Stretnutie účastníkov medzinárodného kurzu

Lektori: Reinhold Jawhari (A), Katarína Fajnorová (SK)

Usporiadatelia: ACCORD Austrian Centre for Country of Origin & Asylum

Research and Documentation Austrian Red Cross, Občianske združenie Liga za ľudské práva

9. 10. 2007

Slovenské centrum PEN-klubu uvádza

VEČER JIŘÍHO STRÁNSKÉHO (CZ)

Stretnutie s významným českým spisovateľom, exprezidentom Českého centra PEN-klubu. Ukážky z novej knihy „Starec a smrt“. Moderuje, hrá a spieva súčasný prezident Českého centra PEN-klubu, pesničkár a šansonier Jiří Dědeček

Usporiadatelia: Slovenské centrum PEN-klubu, Veľvyslanectvo Českej republiky v Slovenskej republike

10. 10. 2007

HOLOCAUST, ĽUDSKÉ PRÁVA, NÁSILIE ...

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave - Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO

10. – 20. 10. 2007

SYMBOL SLOVENSKEJ KULTÚRNOSTI

Ladislav Hanus 1907 - 1994

Výstava k stému výročiu narodenia kresťanského mysliteľa, zaradená do kalendára kultúrnych výročí UNESCO 2007

Usporiadatelia: Literárne informačné centrum, Univerzitná knižnica v Bratislave - Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO

10. 10. 2007

VYUŽITIE TERMINOLOGICKEJ DATABÁZY SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO KORPUSU V UMELECKOM PREKLADĚ

Prednášali : Mária Šimková, Jana Levická

Usporiadateľ: Slovenská spoločnosť prekladateľov umeleckej literatúry

11. 10. 2007

MICHAIL IVANOVIČ GLINKA: RUSLAN A ĽUDMILA (I.)

DVD prezentácia opery pre členov Klubu priateľov opery SND

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Klub priateľov opery Slovenského národného divadla

15. 10. 2007

LETOM KNIHOVNÍCKYM SVETOM

Stretnutie s účastníkmi medzinárodných knižníckych podujatí, prezentácia poznatkov, diskusia o aktuálnych knižníckych témach

Prednášali : Tibor Trgiňa, generálny riaditeľ UKB, Silvia Stasselová, predsedníčka Spolku slovenských knižníkov, Alojz Androvič, riaditeľ úseku elektronizácie a integrácie UKB

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave

17. 10. 2007

National Security Table

ENERGETICKÁ BEZPEČNOSŤ A JEJ DOPAD NA SPOLOČNOSŤ

Konferencia spojená s diskusiou

Usporiadatelia: Euroatlantické centrum, Slovenská atlantická komisia

18. 10. 2007

TALIANSKE LOKALITY

zo Zoznamu svetového dedičstva UNESCO

Prednášala : Alexandra Ostertagová

Usporiadatelia: Univerzita Komenského Bratislava, Univerzitná knižnica v Bratislave - Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO.

Podujatie pre poslucháčov Univerzity tretieho veku UK Bratislava

19. 10. 2007

SALÓN U LISZTA

Excelencie svojich profesií

Šiesta časť programového cyklu

Pavel Traubner, prednosta I. neurologickej kliniky Lekárskej fakulty UK Bratislava; Marián Labuda, člen Činohry Slovenského národného divadla;

Juraj Stern, predseda Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku;

Milan Markovič, herec, humorista

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABa

24. 10. – 31.10. 2007

VYDAVATEĽSTVO BOLCHAZY – CARDUCCI PUBLISHERS

Knižná tvorba Ladislava Bolchazyho (USA), vydavateľa slovenského pôvodu. Výstava

Usporiadateľ: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

26. 10. 2007

100. VÝROČIE NARODENIA T. G. MASARYKA

Výstava pri príležitosti vedeckej konferencie usporiadanej Historickým ústavom SAV a Veľvyslanectvom Českej republiky na Slovensku

Usporiadateľ: Historický ústav SAV a Veľvyslanectvo Českej republiky na Slovensku, Univerzitná knižnica v Bratislave

26. 10. 2007

EROS V BAROKU

Hudobno-literárne predstavenie s použitím barokovej a renesančnej ľúbostnej literatúry

Katarína Dučaiová (SK) – baroková flauta, Gábor Prehoffer (H) – baroková flauta, Ivana Brouková (CZ) – soprán, Andrea Hašková (SK) – čembalo, Michal Matejčík (SK) – harfa, Mária Landlová (SK) – umelecký prednes a moderovanie

Usporiadatelia: Academia Musica Antiqua, Konzervatórium v Bratislave, Univerzitná knižnica v Bratislave – Hudobný kabinet

Podujatie je súčasťou projektu Flauto dolce – hudobné dni (26. - 28. 10.)

30. 10. 2007

ZASADNUTIE PRACOVNEJ SKUPINY PRE IO IS MKSR

Usporiadateľ: Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

November

3. 11. – 24. 11. 2007

VILIAM MALÍK (SK)

Prierez tvorbou súčasného slovenského fotografa

Výstava

Usporiadateľ 17. ročníka bratislavského Mesiaca fotografie: Nadácia FoToFo

6. 11. 2007

BUDOVY A PROSTREDIE 2007

Medzinárodná konferencia

Usporiadateľ: Stavebná fakulta Slovenskej technickej univerzity

6. 11. 2007

**LEKÁRSKO – LEKÁRNICKÝ SPOLOK GEMERSKEJ ŽUPY
Z HISTORICKÉHO A KNIHOVNÍCKEHO POHLADU**

Interdisciplinárny seminár

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Slovenská akadémia vied
- Historický ústav, Gemersko-malohontské múzeum

7. 11. 2007

AKO VZNIKALI SLOVENSKÉ SYMBOLY V 19. STOROČÍ

Z prednáškového cyklu Slovenské dejiny v 19. storočí

Prednášal: Dušan Škvarna

Usporiadateľ: Filozofická fakulta Univerzity Komenského

7. 11. 2007

National Security Table

CYBER – TERORIZMUS: FAKT ALEBO FIKCIA?

Konferencia spojená s diskusiou

Usporiadatelia: Euroatlantické centrum, Slovenská atlantická komisia

8. 11. 2007

MICHAIL IVANOVIČ GLINKA: RUSLAN A ĽUDMILA (II.)

DVD prezentácia opery pre členov Klubu priateľov opery SND

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Klub priateľov opery Slovenského národného divadla

8. 11. 2007

ŠKOLSKÁ REFORMA A POTREBY TRHU PRÁCE

Sociálne diskusné fórum

Prednášal : Dušan Čaplovič, podpredseda vlády Slovenskej republiky

Usporiadateľ: Nadácia Friedrich Ebert Stiftung Slovensko

8. 11. 2007

Balkánske štúdiá

**ETNICKÉ, JAZYKOVÉ A NÁBOŽENSKÉ IDENTITY
V KRAJINÁCH BÝVALEJ JUHOSLÁVIE**

Vzdelávací seminár

Prednášal: Heinz Gstrein (CH)

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and Central Europe (A)

Seminár je súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

12. 11. – 18. 11. 2007

**159-zväzková edícia “ECONOMIC HISTORY” vydavateľstva
Rotledge Library Edition**

Výstava

Podujatie sa uskutočnilo v rámci “Európskeho týždňa vedy 2007” na Ekonomickej univerzite v Bratislave

Usporiadatelia: Slovenská ekonomická knižnica Ekonomickej univerzity v Bratislave, Univerzitná knižnica v Bratislave

13. 11. 2007

Balkánske štúdiá

NEZÁVISLOSŤ ČIERNEJ HORY

Vzdelávací seminár

Prednášal : František Lipka (SK)

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and Central Europe (A)

Seminár je súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

14. 11. 2007

GLOBAL GATEWAY

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave

14. 11. 2007

WORKSHOP BRITISH COUNCIL

Usporiadateľ: British Council

15. 11. 2007

PANOVNÍCKE REZIDENCIE

v Zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO

Prednášala: Alžbeta Sopusková

Usporiadatelia: Univerzita Komenského Bratislava, Univerzitná knižnica v Bratislave - Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO

Podujatie pre poslucháčov Univerzity tretieho veku UK Bratislava a verejnosť

15. 11. 2007

SLOVENSKO V STREDNEJ EURÓPE

Z cyklu besied Klubu Nového slova o aktuálnych otázkach súčasnosti

Host: Ján Kubiš, minister zahraničných vecí Slovenskej republiky

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Klub Nového slova

15. 11. 2007

FARBY JESENE

Program žiakov klavírneho a literárno-dramatického oddelenia Základnej umeleckej školy na Exnárovej ulici v Bratislave

Usporiadatelia: ZUŠ na Exnárovej ulici, Univerzitná knižnica v Bratislave – Hudobný kabinet

16. 11. – 30. 11. 2007

CESTA SVETLA

Výstava víťazných fotografií z rovnomennej súťaže o svete slabozrakých a nevidiacich

Usporiadatelia: Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Univerzitná knižnica v Bratislave

16. 11. - 17. 11. 2007

CELOSLOVENSKÁ SÚŤAŽ V PÍSANÍ A ČÍTANÍ BRAILLOVHO PÍSM

V rámci seminára vystúpili Branislav Mamojka, predseda Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska a František Hasaj, riaditeľ Slovenskej knižnice pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči

Usporiadateľ: Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska

21. 11. 2007

VYUŽÍVANIE INFORMÁCIÍ VO VEDOMOSTNEJ SPOLOČNOSTI

Seminár o teoretických a praktických problémoch uplatnenia knižničnej a informačnej vedy na podporu vzdelávania, vedy a výskumu

Prednášala : Jela Steinerová a kol.

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Filozofická fakulta Univerzity Komenského – Katedra knižničnej a informačnej vedy

23. 11. 2007

SALÓN U LISZTA

BHS, BIB – oslnivý jas značky

Siedma časť programového cyklu

Miloš Jurkovič, predseda Festivalového výboru Bratislavských hudobných slávností; Dušan Roll, predseda Medzinárodného komitétu Bienále ilustrácii Bratislava; Zuzana Jarošová, generálna komisárka Bienále ilustrácii Bratislava; Vladimír Godár, hudobný skladateľ

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABa

27. 11 – 30. 11. 2007

Z TVORBY SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED 2005 – 2006

Výstava knižných publikácií

Usporiadatelia: Slovenská akadémia vied, Univerzitná knižnica v Bratislave

27. 11. 2007

SEMINÁR UNESCO PRE REGIÓN EURÓPA

A SEVERNÁ AMERIKA

Usporiadateľ: Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky

28. 11. 2007

ŠKOLSTVO, VÝCHOVA A VZDELÁVANIE NA SLOVENSKU NA KONCI 19. A NA ZAČIATKU 20. STOROČIA

Vedecká konferencia o problematike dejín školstva na Slovensku

Usporiadatelia: Ústav informácií a prognóz školstva – Múzeum školstva

a pedagogiky, Slovenská akadémia vied – Historický ústav, Univerzitná knižnica v Bratislave

28. 11. 2007

Balkánske štúdiá

MODERNÁ HISTÓRIA KRAJÍN BÝVALEJ JUHOSLÁVIE

Vzdelávací seminár

Prednášala: Irena Ristić (A)

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and Central Europe (A)

Seminár je súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

29. 11. 2007

SEMINÁR UNESCO PRE REGIÓN EURÓPA

A SEVERNÁ AMERIKA

Usporiadateľ: Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky

December

4. 12. 2007

NARUŠITEL

Lenka Procházková (CZ) číta zo svojej najnovšej knihy
Usporiadatelia: Veľvyslanectvo Českej republiky v Slovenskej republike,
Univerzitná knižnica v Bratislave

4. 12. 2007

Balkánske štúdiá

AKTUÁLNE PROBLÉMY ZÁPADNÉHO BALKÁNU - - KOSOVO, BOSNA A HERCEGOVINA

Vzdelávací seminár

Prednášal: František Lipka

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and
Central Europe (A)

Seminár je súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

5. - 7. 12. 2007

OBNOVITEĽNÉ ZDROJE ENERGIE – ALTERNATÍVA ENERGETIKY

Vzdelávací kurz pre poslucháčov vysokých škôl a verejnosť o možnostiach
využitia alternatívnych zdrojov energie pre Bratislavský samosprávny kraj
Usporiadateľ: Občianske združenie SAB

5. - 15. 12. 2007

LADISLAV HANUS (1907 – 1994), apologét kultúry, kultúrnosti, kresťanstva a pluralizmu

Výstava k stému výročiu narodenia kresťanského mysliteľa, zaradená do
kalendára kultúrnych výročí UNESCO 2007

Usporiadatelia: Literárne informačné centrum, Univerzitná knižnica
v Bratislave - Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO

5. 12. 2007

JÁN KOLLÁR – PROROK VŠESLOVANSKEJ MYŠLIENKY

Z prednáškového cyklu Slovenské dejiny v 19. storočí

Prednášal: Peter Podolan

Usporiadateľ: Filozofická fakulta Univerzity Komenského

6. 12. 2007

**SOIRÉE PRI PRÍLEŽITOSTI 60. VÝROČIA ZALOŽENIA
SLOVENSKEHO EVANJELICKÉHO A.V. CIRKEVNÉHO ZBORU
V PRAHE**

Prezentácia knihy Pavla Haluku „Slovenský evanjelický a.v. cirkevný zbor v Prahe“

Usporiadateľ: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

10.12. 2007

DYCHOVÉ NÁSTROJE V POĽSKEJ HUDBE 20. STOROČIA

Koncert komornej hudby. Účinkujú pedagógovia a študenti Konzervatória v Bratislave

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Hudobný kabinet, Poľský inštitút v Bratislave, Konzervatórium v Bratislave

11. 12. 2007

BISKUPSKÉ CHRÁMY A REZIDENCIE

v Zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO

Prednášala: Alexandra Ostertagová

Usporiadatelia: Univerzita Komenského Bratislava, Univerzitná knižnica v Bratislave - Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO

Podujatie pre poslucháčov Univerzity tretieho veku UK Bratislava a verejnosť

11. 12. 2007

Balkánske štúdiá

**PERSPEKTÍVY EKONOMICKÉHO ROZVOJA
A INVESTÍCIÍ NA ZÁPADNOM BALKÁNE**

Vzdelávací seminár

Prednášal Vladimír Gligorov (A)

Usporiadatelia: Nadácia Pontis (SK), Institute for the Danube Region and Central Europe (A)

Seminár bol súčasťou študijného programu Balkánske štúdiá pre pokročilých

13. 12. 2007

RICHARD STRAUSS: SALOMÉ

DVD prezentácia opery pre členov Klubu priateľov opery SND

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Klub priateľov opery Slovenského národného divadla

13.12. 2007

VIANOČNÝ KONCERT

Účinkujú pedagógovia a študenti Konzervatória v Bratislave

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Hudobný kabinet,
Konzervatórium v Bratislave

14. 12. 2007

SALÓN U LISZTA

Pokoj ľudom dobrej vôle

Ôsma časť programového cyklu

Jeho Excelencia Henryk Józef Nowacki, apoštolský nuncius v Slovenskej republike, Milan Rúfus, básnik, Jeho Excelencia Marián Servátka, poradca prezidenta Slovenskej republiky, exveľvyslanec Slovenskej republiky v Poľskej republike, Litovskej republike, pri Svätej stolici a Zvrchovanom ráde maltézskych rytierov, Darina Laščiaková, interpretka ľudových piesní
Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABa

Názov: **BULLETIN UNIVERZITNEJ KNIŽNICE
V BRATISLAVE č. 2/2007**

Vydala: Univerzitná knižnica v Bratislave

Zodpovedný redaktor: Mgr. Tatiana Popová

Redakčná rada: Mgr. Mária Džavíková, Mgr. Kamila Fircáková,
PhDr. Dagmar Kleinová, Mgr. Tatiana Popová,
PhDr. Lýdia Sedláčková

Jazykový redaktor: PhDr. Júlia Dvorská

Rok vydania: 2007

Tlač: Univerzitná knižnica v Bratislave
